

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
CIVILINIO PROCESO KATEDRA

RŪTA ŽIŽYTĖ
TEISĖS IR VALDYMO PROGRAMA

KASACIJOS LEISTINUMO PROBLEMOS
(Magistro baigiamasis darbas)

Darbo vadovas –
Lek. Ramūnas Kontrauskas

Konsultantas –
Doc. dr. Virgilijus Valančius

Vilnius
2005

Turinys

1. Įžanga	3
2. Kasacijos instituto raidos Lietuvoje apžvalga.....	6
3. Aukščiausiojo Teismo vaidmuo bei kasacijos institutas Europos valstybėse.....	8
4. Kasacijos institutas Lietuvoje.....	13
4.1. Kasacinio skundo subjektai.....	15
4.2. Viešo intereso gynimas – kasacinio teismo paskirtis.....	17
4.3. Kasacijos pagrindai.....	19
4.4. Kasacijos ribojimai.....	25
4.4.1. Dėl nutarčių ar sprendimų nenagrinėtų apeliacine tvarka.....	25
4.4.2. Turtiniuose ginčiuose, kai ginčijama suma mažesnė nei penki tūkstančiai litų.....	27
4.4.3. Dėl bankroto bylų.....	29
4.4.4. Atskirosios nutartys	29
4.4.5. Pakartotinė kasacija	29
4.4.6. Kiti ribojimai.....	30
5. Kasacinio skundo turinys, forma ir terminai.....	33
5.1. Kasacinio skundo turinys, forma.....	33
5.2. Terminai	35
5.3. Kasacinio skundo priedai.....	36
6. Prisidėjimas, atsiliepiamas į kasacinį skundą ir kasacinio skundo atsisakymas.....	38
7. Atrankos kolegija	41
8. Išvados ir pasiūlymai.....	45
Šaltiniai	49
Summary.....	55
Santrauka	56

1. Įvadas

Termino „kasacija“ etimologija – lotyniškas žodis *cassatio*, reiškiantis atšaukimą, panaikinimą. Šis terminas civilinio proceso kontekste gali turėti ne vieną reikšmę: visų pirma, tai skundas, kuriuo nesutinkanti su įsiteisėjusiu teismo sprendimu ar nutartimi bylos šalis, kreipiasi į aukštesnės instancijos teismą. Lietuvoje su kasaciniu skundu galima kreiptis tik į Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą – tai vienintelė institucija Lietuvoje, nagrinėjanti bylas kasacine tvarka. Kasacinis teismas įstatymų nustatyta tvarka ir pagrindais peržiūri apskūstus apeliacinės instancijos teismų priimtus sprendimus ar nutartis. Taip pat „kasacija“ – civilinio proceso stadija, neretai vartojama kaip kasacinio proceso sinonimas. Kasacija yra civilinio proceso stadija, kurios metu patikrinami įsiteisėję teismo sprendimai ar nutartys. Šiame darbe kasacijos terminas vartojamas būtent šia prasme. Bylos nagrinėjimas kasacine tvarka yra ypatingas tuo, kad teismas šioje civilinio proceso stadijoje bylos iš naujo nenagrinėja, jis aiškinasi, ar nėra materialinės ir proceso teisės pažeidimų, turėjusių reikšmingos įtakos neteisėto teismo sprendimo ar nutarties priėmimui, ar skundžiamas teismo sprendimas ar nutartis nenukrypsta nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos. Akivaizdu, kad kasacinio teismo paskirtis yra viešo intereso gynimas. Šiuo atžvilgiu įsitraukia ir valstybė, nes ji yra suinteresuota, kad būtų užtikrintas vienodas teisės aiškinimas ir taikymas visuose Lietuvos Respublikos teismuose. Taigi „viena iš išimtinių teismo sprendimų ar nutarčių teisėtumo kontrolės formų, turinti ypač didelę reikšmę visai valstybės teisinei sistemai ir teisės plėtrai, yra kasacija“.¹ Kasacinio teismo sprendimai – tai ekstraordinarinė teismo sprendimų ir nutarčių teisėtumo tikrinimo forma.

Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad ši civilinio proceso stadija neturėtų kelti klausimų ar neaiškumų. Kasacijos institutas žinomas ir įgyvendinamas visoje Europoje, o ir Lietuvos Respublikoje šis institutas nėra naujiena – jis egzistavo jau tarpukario metais. Nagrinėdami kasacinį procesą istoriniu bei lyginamuoju metodu pastebėsime, jog Lietuvos Respublikoje žengiama klasikinio ir daugelyje Europos valstybių egzistuojančio kasacinio proceso link. Vis dėlto dėl kasacijos nevienalytiškumo ir sudėtingumo, taip pat dėl kasacinio instituto nuolatinės kaitos ir tobulinimo Lietuvoje, šis institutas kelia nemažai neaiškumų ir prieštaravimų.

---

¹ Šulcas I., „Kasacija naujajame civilinio proceso kodekse“, *Juristas*, 2005:5.

Kasacine tvarka bylos nagrinėjamos tik teisiniu aspektu. O šio instituto įgyvendinimui užtikrinti, Lietuvoje įdiegta speciali ribojimų sistema, kurios pagrindu atrenkamos bylos, nagrinėtinos kasacine tvarka. Svarbu yra tai, kad kasaciniame procese įvedami tam tikri apribojimai, kurie padeda sumažinti bylų, patenkančių į Lietuvos Aukščiausiąją Teismą, srautą. Kasacinio proceso leidimų sistemos ypatybė yra ta, kad pats kasacinis teismas nusprendžia, priimti kasacinį skundą ar ne, ir tas, kas inicijuoja bylos nagrinėjimą kasacine tvarka, turi įrodyti, jog buvo padarytas materialinės ar procesinės teisės pažeidimas ir šis pažeidimas turi esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui. Taigi ne visos bylos nagrinėjamos kasacine tvarka, o tik tos, kurios atitinka įsiteisėjusių apeliacinės instancijos teismo sprendimų ar nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Būtent šis atrinkimo principas suformuluoja šio darbo hipotezę – ar šių apribojimų įvedimas nėra asmenų teisės į teisėtą bylos nagrinėjimą pažeidimas, ar tokie ribojimai nesiaurina asmenų teisių bei laisvių, numatytų tiek Lietuvos Respublikos, tiek tarptautiniuose teisės aktuose, kuriuos Lietuvos Respublika įsipareigojo įgyvendinti bei vykdyti.

Be to, šie pagrindai nėra vienintelis reikalavimas, kurį įvykdžius asmuo galėtų paduoti kasacinį skundą. Norint, kad skundas būtų nagrinėjamas kasaciniame teisme reikia, kad kasacinis skundas atitiktų įstatymo numatytus kasacinio skundo turinio bei formos reikalavimus, kaip antai būtų surašytas, pasirašytas tinkamo asmens, paduotas tinkamai institucijai, inicijuotas asmens, kuris turi teisę tai padaryti, paduotas nepraleidus įstatymo numatytų terminų ir pan.

Darbo dalykas. Darbo dalykas apima kasacinio proceso, kuris per gana trumpas laiko atkarpas patyrė nemažai reformų, teorines ir praktines problemas.

Darbo tikslas. Darbo tikslas yra išanalizuoti kasacijos leistinumą problemas bei pasiūlyti galimus jų sprendimų būdus.

Darbo uždaviniai. Darbo uždaviniai yra šie:

1. Apžvelgti kasacijos instituto raidą Lietuvoje.
2. Palyginti Lietuvos kasacijos institutą su kasacijos institutais egzistuojančiais Europos valstybėse.
3. Išskirti kasacinio skundo subjektus – asmenis galinčius inicijuoti kasacinį procesą, turinčius teisę surašyti kasacinį skundą, bei kitus susijusius subjektus.

4. Nustatyti, ar kasacinis teismas išskirtinai gina tik viešąjį interesą.
5. Išanalizuoti pagrindus bei ribojimus dėl kasacinio skundo padavimo.
6. Analizuojant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normas, kitus Lietuvos Respublikos ir tarptautinius teisės aktus bei teismų praktiką, parodyti, su kokiomis praktinėmis ir teorinėmis problemomis susiduria asmenys, siekdami, kad jų bylos būtų išnagrinėtos kasacine tvarka.
7. Išnagrinėti kasacinio skundo turinį, formą, bei jo padavimo terminus, bei su tai susijusius kitus dalykus.
8. Nustatyti atrankos kolegijos paskirtį bei jos veiklos ypatybes.
9. Pateikti darbo išvadas bei pasiūlyti galimus sprendimo būdus.

Darbo šaltiniai. Pagrindiniai darbo šaltiniai – Lietuvos Respublikos teisės aktai, tarptautiniai teisės aktai, publikacijos, moksliniai darbai ir teismų praktika.

Darbo metodai. Teorinės ir praktinės kasacijos leistinumą problemos yra nagrinėjamos skirtingais metodais. Darbe naudojami tokie metodai: lyginamasis, istorinis, dokumentų analizės, loginis, kritinis, lingvistinės sisteminės analizės. Mokslo metodų pagalba siekiama atskleisti ir išnagrinėti darbe išsikeltas hipotezes ir uždavinius.

Lyginamuoju metodu siekiama nustatyti Lietuvos kasacinio teismo panašumus ir skirtumus su kasaciniais teismais, egzistuojančiais Europos valstybėse, bei nustatyti Lietuvos kasacijos instituto kilmę. Istorinis metodas padeda atskleisti kasacinio instituto raidą, jo pokyčius ir tobulinimus Lietuvoje. Dokumentų analizės metodas skirtas nustatyti kasacinio skundo turinį, formą, terminus, ribojimus, pagrindus, kasacinio teismo paskirtį bei kitus šio darbo tikslus. Daugiausia dėmesio skirta loginei ir sisteminei analizei. Loginės analizės metodas naudojamas hipotezėms, apibendrinimams ir išvadoms, kurie padeda suvokti svarstomus klausimus. Darbe pateiktos išvados bei pasiūlymai dėl kasacijos leistinumą problemų.

Darbo naujoviškumas ir aktualumas. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas įsigaliojo tik nuo 2003 m. sausio 1 d., galima teigti, kad pasirinkta tema yra pakankamai nauja ir aktuali. Darbas yra aktualus ir tuo, kad šis darbas nagrinėja vieną iš pagrindinių naujojo CPK novacijų – kasacijos procese įtvirtintą leidimų sistemą. Darbe nagrinėjama kasacijos esmė, analizuojamos kasacijos ribojimo problemos.

2. Kasacijos instituto raidos Lietuvoje apžvalga

Kasacijos institutas Lietuvoje buvo žinomas jau tarpukario laikais. Tarpukario Lietuvoje egzistavo keturių grandžių teismų sistema. Kasacijos funkcijas galėjo vykdyti tik Vyriausiasis Tribunolas. Vyriausiasis Tribunolas pavadinimą paveldėjo iš istorinio 1581 m. įsteigto Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo. Priėmus 1933 metų įstatymą, jis prarado apeliacinę funkciją, o jo pagrindine funkcija tapo įstatymų aiškinimas, padarytas sprendžiant bylas kasacine tvarka ir aiškinimas teisės klausimų, iškeltų teisingumo ministro, Vyriausiojo Tribunolo pirmininko ar šio teismo sudėties. Išaiškintas įstatymas vėlesniu aiškinimu negalėjo būti pakeistas ar paneigtas. Visa tai buvo skelbiama „Teisės“ žurnale. Prieškario laikotarpiu buvęs kasacijos institutas iš esmės atitiko XIX a. pradžioje atsiradusias klasikinės kasacijos ir revizijos tendencijas, kadangi kasacinio teismo paskirtis buvo ne bylos išnagrinėjimas iš esmės, o patikrinimas, ar jo sprendimas neprieštarauja teisėtumo aspektu. Tai nebuvo trečioji instancija. V. Mačys rašė, kad prieškarinėje Lietuvoje buvo tik dvi instancijos – pirmoji ir apeliacijos, o „vyriausiojo teismo tikslas žiūrėti bylas tik įstatymų atžvilgiu, neliečiant jų esmės, kitaip sakant, veizėti, ar ėjo apeliacijos teismas, sprenddamas bylą, įstatymais ir tinkamai išaiškino kurį arba kuriuos materijalinės teisės ar proceso įstatymus. ... Kasacijos teismas svarsto tik juridinius bylos dalykus, kitaip sakant, jis veizi, ar teisiai yra išaiškinti ir taikomi įstatymai, ar bylą nagrinėjant laikytasi įstatymų reikalaujamų formalumų ir ar teismas nėra peržengęs pavestosios jam valdžios ribų; užtat jis neliečia tuos klausimus, kuriems išspręsti reikėtų sustatyti faktiškos bylos aplinkybes“².

Kitokia situacija sutinkama sovietinėje Lietuvoje, kuomet bylą buvo galima nagrinėti net iki penkių kartų: „pirmąją instancija, kasacine tvarka, priežiūros tvarka sąjunginės respublikos aukščiausiojo teismo prezidiume, paskui – plenumė, o po to dar ir TSRS Aukščiausiojo Teismo plenumė“³. Kasaciniu skundu buvo skundžiami neįsiteisėję pirmos instancijos teismo sprendimai, o kasaciniame teisme buvo leidžiama pateikti naujus įrodymus ar argumentus. Gana stipriai buvo apriboti rungimosi ir dispozityvumo principai, o teismų veikla buvo įtakojama prokuratūros, kadangi be prokuratūros įsikišimo priežiūrinis bylos nagrinėjimas nebuvo galimas. A. Driukas sovietinę kasaciją apibūdina kaip „specifinį dviejų teismų procesinių sprendimų kontrolės formų – neribotos apeliacijos ir klasikinės kasacijos junginį (kasaciniu skundu ar protestu Aukščiausiajam Teismui

² V. Mačys, Civilinio proceso paskaitos, Kaunas, 1924.

³ V. Mikelėnas, Quo vadis? Arba eksperimentuojame toliau // Justitia 1999. Nr. 4,5,6.

buvo skundžiami neišiteisėję pirmos instancijos teismo sprendimai, leidžiamas neribotas naujų įrodymų ir argumentų (*jus novarum*) pateikimas, tačiau kasacinės instancijos teismas negalėjo savarankiškai, tirdamas naujus įrodymus, nustatyti kitokias faktines aplinkybes.⁴ Vadinasi kasaciniame teisme buvo sprendžiami tiek faktiniai, tiek teisiniai klausimai.

Akivaizdu, kad sovietinė kasacija, atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę neatitiko demokratinės valstybės reikalavimų, dėl to kasacijos instituto pakeitimai buvo neišvengiama būtinybė. Taigi buvo atlikta daugybė reformų, susijusių su kasacija (1995, 1996, 1998, 2000 metais) – iš pradžių kasacine tvarka bylas galėjo nagrinėti apygardos teismai ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, vėliau atsirado aštuoni kasacijos teismai bei įvestas „superkasacijos“ institutas, ir galiausiai, tik 1998 metais, buvo atsižvelgta į kontinentinių teisės valstybių patirtį ir įtvirtintas tik vienas kasacijos institutas.

Naujasis Lietuvos Respublikos kodeksas skaičiuoja savo trečiuosius gyvavimo metus. 2002 metų vasario 28 dieną Seimas patvirtino naują Civilinio proceso kodeksą, kuris 2003 metų sausio 1 dieną pakeitė iki tol galiojusį, gerokai pasenusį ir neatitinkantį šių dienų realijų, 1964 metų civilinio proceso kodeksą.

Naujojo kodekso paruošimas pareikalavo keletą metų kruopštaus darbo. Buvo išnagrinėta begalė nacionalinių ir užsienio šalių teisės šaltinių, kaip antai Austrijos, Vokietijos, Prancūzijos, Japonijos, Švedijos ir kitų valstybių civilinio proceso kodeksai ir patys teisiniai procesai.⁵ Natūralu, kad ir kasacijos institutas neišvengė užsienio valstybių įtakos. Išanalizavus daugelio Europos valstybių kasacijos procesus paaiškėja akivaizdūs panašumai su Lietuvos Respublikos civiliniu proceso nuostatomis dėl kasacijos. Daugelyje Europos valstybių, kaip beje ir Lietuvoje, vienintelė institucija, nagrinėjanti kasacinius skundus, yra Aukščiausiasis Teismas. Kitame skyriuje pateikiama keletas Europos valstybių Aukščiausiojo Teismo, o kartu ir kasacinės instancijos, analizių.

---

⁴ Driukas A. „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, *Jurisprudencija*, 2002, 28 (20); 164-167.

⁵ V. Mikelėnas, *The Proposed ALI/UNIDROIT Principles and Rules of Transnational Civil Procedure and the New Code of Civil Procedure in Lithuania*, // www.unidroit.org/english/publications/review/articles/2001-4/2001-4-mikelenas.pdf;

3. Aukščiausiojo Teismo vaidmuo bei kasacijos institutas Europos valstybėse

Švedijoje apeliacinio teismo sprendimus galima apskųsti Aukščiausiajam Teismui. Tačiau egzistuoja tam tikri apribojimai, dėl kurių ne visos bylos gali būti nagrinėjamos kasacinio proceso tvarka. Švedijoje leidžiama paduoti skundą Aukščiausiajam Teismui tik jeigu yra „rimta“ materialiosios arba proceso teisės klaida ir jeigu sprendimas toje byloje bus svarstomas siekiant užtikrinti vienodą teismų praktiką. Iš esmės tik tos bylos, kurios gali turėti reikšmingos įtakos teisės vykdymui, yra nagrinėjamos Aukščiausiojo Teismo kasacine tvarka. Kitaip tariant, tai yra bylos, kurios kuria precedentinę teisę. Tokias bylas nagrinėja penkių teisėjų kolegija, o bylos teismo nagrinėjimo kasacine tvarka paruošiamuosius darbus atlieka besipraktikuojantys teisėjai.⁶

Norvegijos Konstitucijos 88 straipsnyje numatyta, kad „Aukščiausiasis Teismas yra galutinė instancija priimanti teismo sprendimus.“ Tačiau Norvegijoje šalia Aukščiausiojo Teismo, egzistuoja ir specialus Skundų atrinkimo komitetas, kuris veikia kaip „filtras“ ir sumažina bylų, patenkančių į Aukščiausiajį Teismą, srautą. Kasacinis institutas yra teisinė kontrolės priemonė žemesnių instancijų teismų priimtiems sprendimams. Aukščiausiojo Teismo funkcija yra užtikrinti teismo proceso vienodumą visoje valstybėje bei galutinai išaiškinti iškilusius teisinius klausimus. Įdomu tai, kad Norvegijos Aukščiausiajame Teisme gali būti nagrinėjami tiek fakto, tiek teisės klausimai. Aukščiausiasis Teismas, neperžengdamas įstatymų leidžiamosios valdžios rėmų, kuria teisę, atsiradus naujoms visuomeninėms problemoms. Aukščiausiasis Teismas dažniausiai bylas nagrinėja viešai, žodinio proceso tvarka, tačiau jis nerenka įrodymų ar parodymų. Tuo tarpu Skundų atrinkimo komitetas, analizuodamas pateiktus dokumentus, darbą atlieka raštiškai. Aukščiausiojo Teismo sprendimai skelbiami oficialiame Norvegijos leidinyje, taip pat juos tam tikrą laiką galima rasti ir žiniatinklyje.⁷

Belgijoje egzistuoja Kasacinis Teismas. Jo funkcija – užtikrinti, kad teismai taikytų ir aiškintų teisę teisingai ir vienodai. Kasacijos paskirtis – ginti viešą interesą. Belgijoje, kaip ir Prancūzijoje, jokie specialūs kasacijos pagrindai nėra numatyti. Belgijoje kasacijos objektas yra bet kuris įsiteisėjęs teismo sprendimas, nepriklausomai nuo to, ar jis buvo peržiūrėtas apeliacine tvarka

---

⁶ International Encyclopedia of Laws / ed. R. Blanpain. Hague: Kluwer Law International, 2004. Vol. I-II.

⁷ Елисеев Н.Г. Гражданское процессуальное право зарубежных стран. Москва: Статут, 2000.

ar ne, nes Belgijos Aukščiausiasis Teismas gali išduoti leidimą nagrinėti kasacinį skundą dėl bylos, kuri nebuvo nagrinėta apeliacine tvarka. O kasacinį procesą inicijuoti gali ir generalinis prokuroras, siekdamas apginti viešą interesą. Jis dalyvauja kasaciniame procese net ir tuomet, kai bylą inicijavo viena iš bylos šalių, pateikdama savo kasacinį skundą, o prokuroras, gindamas viešą interesą, gali pateikti savo išvadą, į kuria teismui privalu atsižvelgti.

Italijos Aukščiausiojo Teismo pareiga yra garantuoti vienodą teisės aiškinimą ir taikymą. Jis taip pat nagrinėja klausimus dėl teisėjų jurisdikcijos, kompetencijos ir įgaliojimų. Kasacijos pagrindai yra materialinės arba procesinės teisės pažeidimas, neteisingas teisės taikymas, nepakankamas arba prieštaraujantis motyvas skundžiamoje nutartyje dėl ginčijamo klausimo. Šis teismas nagrinėja žemesnių instancijų teismų sprendimus priimtus civilinėse ir baudžiamosiose bylose, tačiau tik teisės klausimais. Kasacinis skundas turi būti pradėtas nagrinėti per šešias dienas nuo skundo padavimo dienos. Pirmiausia skundas pateikiamas kitai bylos šaliai, (kasacinius skundus gali pateikti ir generalinis prokuroras dėl viešo intereso ginimo), o ji savo ruožtu gali pateikti priešieškini. Kasacinis bylos nagrinėjimas nesustabdo ginčijamo teismo sprendimo vykdymo, tačiau bet kurios bylos šalies prašymu, teisėjas priėmęs ginčijamą teismo sprendimą, gali įsakyti sustabdyti teismo sprendimo vykdymą arba užtikrinti reikiamą apsaugą, jeigu kyla pagrįsta grėsmė, kad teismo sprendimo vykdymas gali sukelti didelę žalą. Kasacinis teismas įrodymų nenagrinėja. Teismo posėdyje bylos pranešėjas pateikia išsamiai (bet glaustai) nagrinėjamos bylos aplinkybes. Tada kalba advokatai, po kurių seka žodinė *Pubblico Ministero* išvada, o po jos advokatai gali pateikti glaustus pareiškimus ginamos šalies atžvilgiu. Galiausiai teismas eina priimti sprendimo. Tam tikrais atvejais, pavyzdžiui atmetant skundą nesant kasacijos pagrindų, teismas sprendimą priima iš karto, neišeidamas į pasitarimų kambarį. Kasacinio teismo sprendimas įgyja *res judicata* galią. Jeigu kasacinis teismas nusprendžia pakeisti ginčijamą teismo sprendimą, tuomet jis arba grąžina bylą nagrinėti žemesnės instancijos teismui, arba pats priima naują sprendimą. Bylas nagrinėja 6 teisėjų kolegija baudžiamosios bylose, 3 teisėjų kolegija civilinėse bylose, o darbo teisės bylas nagrinėja vienas teisėjas. Ypatingai sudėtingais atvejais bylos nagrinėjamos plenarine sesija. Svarbu paminėti ir tai, kad Italijoje, kaip beje ir Vokietijoje, egzistuoja vadinama „tiesioginė kasacija“ – t.y. galimybė

kreiptis į aukščiausiąjį tesimą tiesiogiai, nereikalaujama, kad byla būtų išnagrinėta apeliacinio teismo. O teisė kreiptis į Aukščiausiąjį Teismą numatyta Italijos Konstitucijoje.⁸

Rumunijos Aukščiausiasis kasacijos ir teisingumo teismas yra aukščiausia institucija teismų hierarchijoje, ir jo pagrindinė funkcija – nagrinėti kasacinius skundus ir užtikrinti, kad visi kiti valstybės teismai vienodai taikytų ir interpretuotų teisę. Plačiaja prasme, šis teismas, vadovaudamasis Konstitucija ir nacionaliniais teisės aktais, prižiūri, kad visų instancijų teismai teisingai ir vienodai taikytų teisę, tačiau jis taip pat atlieka ir išskirtinį vaidmenį teismų sistemoje. Pirmą, šis Teismas yra galutinė teisminė instancija ir jos sprendimas negali būti apskundžiamas; antra, jis turi specialią jurisdikciją užtikrinti, kad visų instancijų teismai vienodai taikytų teisę. Būtent dėl šios priežasties nemažas dėmesys yra skiriamas jurisprudencijai. Teismo sprendimai – pilni arba jų dalys – periodiškai pateikiami visiems teismams ir prokuratūroms, taip pat jie spausdinami specialiuose leidiniuose, o kasmet yra išleidžiamas biuletenis, kuriame išdėstomos visos aktualiausios ir svarbiausios Aukščiausiojo kasacijos ir teisingumo teismo teisinės išvados.⁹

Kasacijos instituto kilmė siejama su Prancūzija, čia jis atsirado iš esmės dėl politinių priežasčių, būtent, siekiant garantuoti vienodą įstatymų aiškinimą ir taikymą visoje valstybėje. *Prancūzijoje*, skirtingai nei bendrosios teisės teismų (asamblėja, susidedanti iš vieno ir daugiau teisėjų) precedentiniuose sprendimuose, *Cour de cassation* patvirtina ankstesnių teismų sprendimus arba juos atmeta. Šis teismas gali panaikinti tik sprendimo dalį (*cassation partielle*). Kartais teismas, jeigu tai galima padaryti remiantis žemesnės teismo instancijos išdėstytais faktais, gali panaikinti žemesnės teismo instancijos sprendimą ir priimti naują sprendimą (*cassation sans renvoi*). Kitaip tariant, jeigu teismas, priešingai nei žemesnės instancijos teismas, nusprendžia, kad deliktas padarytas nebuvo, byla nebus nagrinėjama iš naujo, o jeigu pripažįsta, kad vis dėlto civilinės teisės pažeidimas buvo padarytas, byla bus nagrinėjama iš naujo, bent jau civilinei žalai nustatyti. Kasacinis skundas gali būti pateikiamas ir generalinio prokuroro iniciatyva (tokia generalinio prokuroro kasacinio skundo teikimo iniciatyva sutinkama ir Belgijoje, Ispanijoje bei Italijoje). Tokiu skundu siekiama apginti ne bylos šalies privatų interesą, o viešą interesą – panaikinti akivaizdžiai įstatymui prieštaraujantį ir keliantį grėsmę vienodai teismų praktikai aukščiausiojo teismo

---

⁸ Margaret D. de Boer, J. Henritte van Dam-Lely, Marielle E. Koppenal-Laforce et al. „Access to Civil Procedure Abroad“, 1996. Kluwer Law International, the Hague, the Netherlands.

⁹ Елисеев Н.Г. Гражданское процессуальное право зарубежных стран. Москва: Статут, 2000.

sprendimą, kuriuo panaikinamas apskūstas teismo sprendimas, kuris šalių teisėms ir pareigoms neturi įtakos, o turi tik precedentinę galią. Prancūzijoje jokie specialūs pagrindai kasacijai nėra nurodomi. Remiantis Prancūzijos civilinio proceso kodekso normomis, kasaciniam teismui gali būti apskūstas bet kuris teismo sprendimas, prieštaraujantis įstatymui. Įdomi kasacinio proceso ypatybė Prancūzijoje yra ta, kad kasacinius skundus gali surašyti tik specialūs advokatai.¹⁰

Aukščiausiasis Teismas *Nyderlanduose*, kaip jau sufleruoja pats pavadinimas, yra aukščiausia teisminė institucija šioje valstybėje. Kasacinius skundus paprastai nagrinėja penkių teisėjų kolegija. Jų sprendimai dažnai tampa precedentiniais ir yra precedentinės teisės dalis. Visų kitų instancijų teismai turės į juos atsižvelgti ir jų paisyti. Kaip ir Lietuvoje, Nyderlanduose yra aiški riba tarp kasacinio ir apeliacinio proceso. Apeliacinio proceso metu tikrinama, ar pirmos instancijos teismas teisingai interpretavo faktus ir ar buvo surinkta pakankamai įrodymų. Jeigu atsakymas yra neigiamas, apeliacinis teismas panaikina pirmos instancijos sprendimą ir priima naują. Kasaciniame procese laikoma, kad visi faktai ir įrodymai, kuriuos žemesnės instancijos teismas pripažino pakankamais, jau yra žinomi. Aukščiausiasis Teismas tuomet tik tikrina, ar žemesnės instancijos teismas taikė teisę vienodai ir vadovaudavosi visais numatytais procesiniais reikalavimais, priešingu atveju byla grąžinama žemesnės instancijos teismui, kuris atsižvelgdamas į Aukščiausiojo Teismo nuomonę, priima naują sprendimą.

Dar kitose Europos valstybėse sutinkamas revizijos institutas, kaip antai *Vokietijoje*. Revizijos kompetencija priskirta Bundesgerichtshof teismui. Šis teismas nagrinėja skundus paduotus dėl Oberlandesgericht teismo priimtų sprendimų. Revizijos tikslas – tikrinti, ar teisingai taikoma teisė, garantuoti jos vienodą taikymą ir aiškinimą. Vokietijoje egzistuoja ir tam tikrų ribojimų sistema kasaciniu skundu atžvilgiu. Pagrindas bylą nagrinėti Aukščiausiajame Teisme yra federalinės materialinės teisės pažeidimas arba absoliutus sprendimo negaliojimas dėl esminių proceso teisės normų pažeidimo. Jeigu ginčas kyla dėl turtinių santykių, ginčo suma turi būti ne žemesnė nei 60000 markių, tačiau ši nuostata netaikoma atvejais, kai sprendžiamas esminių teisės principų taikymo klausimas arba jeigu taikoma teisė skiriasi nuo Bundesgerichtshof teismo suformuotos praktikos. Vokietijoje taikoma „tiesioginė kasacija“ dėl skundų, kurių ginčijama suma

---

¹⁰ Maksimaitis M. Užsienio teisės istorija. Vilnius: Justitia, 1998.

viršija 60000 markių, tačiau Bundesgerichtshof gali atsisakyti priimti tokį skundą, jeigu jame nebus esminio teisės taikymo klausimo. Šiame teisme sprendžiamas tik teisės klausimas, todėl bylos aplinkybės dar kartą nėra nagrinėjamos. Teismas gali pripažinti, kad nėra pagrindo revizijai, bet jeigu vis dėlto teismas nusprendžia, kad toks pagrindas yra, ankstesnis sprendimas yra panaikinamas ir byla grąžinama nagrinėti pirmos instancijos teismui.¹¹

---

¹¹ Fisher H. D. German Legal System and Legal Language. London: Cavendish Publishing Limited, 1996.

4. Kasacijos institutas Lietuvoje

Lietuvoje, kaip ir daugelyje minėtų Europos valstybių, kasacinius skundus nagrinėja Lietuvos Respublikos Aukščiausiasis Teismas. Tai patvirtina Teismų įstatymo 23 straipsnio 1 dalis, kurioje teigiama, kad Aukščiausiasis Teismas yra vienintelis kasacinės instancijos teismas, tikrinantis įsiteisėjusius bendros kompetencijos teismų sprendimus ir nutartis. Tačiau netikslinga būtų teigti, kad kasacija teismų sistemoje yra trečioji instancija, sekanti po pirmosios ir apeliacijos instancijų. Atkreiptinas dėmesys, kad žodis „instancija“, kaip trečioji teismų sistemos grandis, nėra vartojamas LR civiliniame proceso kodekso skyriuje apie kasaciją. Lietuvos kasacinis teismas, priešingai negu Norvegijos kasacinis teismas, kur nagrinėjamas tiek fakto, tiek teisės klausimas, nagrinėja tik teisės, o ne fakto klausimus, todėl jis negali būti laikomas trečiaja instancija. Tai ekstraordinarinė civilinio proceso stadija įsiteisėjusiam teismo sprendimui patikrinti. Ir tai labai aiškiai išsakyta CPK 358 straipsnio 1 dalyje, kur teigiama, kad „kasacinis teismas neperžengdamas kasacinio skundo ribų, remdamasis sprendime arba nutartyje teismo nustatytais bylos aplinkybėmis, patikrina apskūstus sprendimus ir nutartis teisės taikymo aspektu“. Tačiau gali kilti klausimas, kaip nustatyti ribą, skiriančią teisės klausimą nuo fakto. Anot V. Mikelėno „dažniausiai aplinkybė, kas laikytina fakto, o kas – teisės klausimu, priklauso nuo atitinkamo vidaus teisėje nusistovėjusio teisinio interpretavimo ir argumentų: tie patys klausimai įvairiose valstybėse gali būti vertinami skirtingai“. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat yra pareiškęs savo nuomonę dėl fakto ir teisės klausimo atskyrimo. Pavyzdžiui, kasacinis teismas pripažino, kad konkrečios sutarties aiškinimas yra fakto klausimas, o sutarčių aiškinimo taisyklių aiškinimas ir taikymas priklauso kasacinio teismo kompetencijai; ieškinio senaties eigos pradžia, įrodymų ryšio su nagrinėjama byla konstatavimas, kaltės buvimas ar nebuvimas, vaiko išlaikymas, sandorio sudarymo aplinkybės ir t.t. yra fakto klausimas.¹²

Aukščiausiojo Teismo paskirtis, kaip beje ir visų kitų minėtų valstybių Aukščiausiųjų Teismų – vykdyti teisingumą konkrečioje byloje, o taip pat užtikrinti vienodą teismų praktiką, vienodą teisės aiškinimą ir taikymą bei jos plėtotę visoje Lietuvos Respublikos valstybėje, nes į šio teismo aiškinimus privalu atsižvelgti kitiems teismams, teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms, taip pat asmenims, kurie taiko tuos pačius įstatymus ir kitus teisės aktus (Teismų

---

12 Laužikas E., V. Mikelėnas, V. Nekrošius, „Civilinio proceso teisė“. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

įstatymo 23 str. 2 p.ir CPK 361 str. 4 d. 2 p.). Tačiau kasacinio teismo sprendimas įgyja precedentinę reikšmę tik tuomet, kai jis yra paskelbiamas Aukščiausiojo Teismo leidžiamame biuletenyje „Teismų praktika“. O skelbiamos yra tik tos nutartys, kurias priėmė trijų arba išplėstinės – septynių teisėjų kolegijos, ir kurių skelbimui pritarė dauguma Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų (Teismų įstatymo 23 str. 2 d. 1 p., 27 str. 1 d. 1 p.). Be visa to, žemesnės instancijos teismai turi vadovautis šiais nutarimais (nutartimis) tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra identiškos arba iš esmės panašios į tos bylos, kurioje priimta nutartis (nutarimas), paskelbtas „Teismų praktikoje“.

Lietuvos kasaciniame teisme, priešingai nei Prancūzijoje ar Belgijoje, kasacija yra galima tik tam tikrais pagrindais. Egzistuoja ir kasacijos leidimų sistema. Leidimų sistema atsirado tik įsigaliojus naujam LR civilinio proceso kodeksui. Pasak A. Driuko tokios sistemos įvedimas kartu sudaro sąlygas atsisakyti beveik visų absoliučių (numatytų tiesiogiai įstatyme) kasacijos ribojimo atvejų.¹³ Dar labai svarbi kasacinio proceso naujovė yra ta, kad buvo atsisakyta kasacijos teikimo instituto, o tokiu atsisakymu tik dar labiau pabrėžiama rungimosi, dispozityvumo bei teisėjų nešališkumo ir nepriklausomumo principų svarba kasaciniame, kartu ir civiliniame procese. Lietuvoje, analogiškai su Norvegijos Karalyste, egzistuoja atrankos kolegija, kuri sprendžia dėl kasacinio skundo priimtumo ir tokiu būdu atrenka bylas nagrinėtinas kasacine tvarka, taip sumažindama bylų, patenkančių į kasacinį teismą, srautą.

Kaip jau buvo minėta, kasacija nėra trečioji instancija, tačiau išnagrinėjus bylą apeliacine tvarka, lieka dar viena galimybė peržiūrėti bylą kasacine tvarka. Todėl natūraliai kyla klausimas, kodėl bylą reikia nagrinėti ir trečią kartą. Ar nepakanka to, kad bylą išnagrinėjo pirmos ir apeliacijos instancijos teismas? Ar tai nėra teismo laiko ir pinigų švaistymas, bereikalingas bylos „tampymas“ iš vienos teismo instancijos į kitą? Į visus šiuos klausimus teisės mokslininkai civilinio proceso srityje atsakytų neigiamai, pateikdami tokią argumentaciją: pirmiausia, apeliacinis teismas taip pat gali klysti; antra, Lietuvoje yra net šešios institucijos, turinčios įgaliojimus nagrinėti bylą apeliacine tvarka (penki apygardų teismai ir Lietuvos apeliacinis teismas), todėl būtina institucija, kuri apjungtų teismų praktiką aiškinant ir plėtojant teisę ir užtikrintų jos vienodą taikymą visoje valstybėje; trečia, teisę aiškinti ir taikyti yra žymiai sudėtingiau nei analizuoti bylos faktus, todėl

---

¹³ A. Driukas „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, *Jurisprudencija*, 2002, 28 (20); 164-167.

faktines bylos aplinkybes pakankama išnagrinėti du kartus, norint išvengti galimos klaidos, o teisinės aplinkybės, dėl tos pačios priežasties, reikia nagrinėti tris kartus.

4.1. Kasacinio skundo subjektai

Kasatorius – tai asmuo paduodantis kasacinį skundą (CPK 347 str. 1 d. 4 p.). Kasatoriumi gali būti tiek ieškovas, tiek atsakovas. Kasacinį skundą gali paduoti tik byloje dalyvaujantis asmuo, t.y. proceso dalyvis, turintis suinteresuotumą bylos baigtimi. Tokį teiginį patvirtina CPK 342 straipsnis, kuriame apibrėžtas ratas subjektų, galinčių inicijuoti kasacinį procesą – kasacinį skundą gali paduoti byloje dalyvaujantis asmuo. Ir visai nesvarbu, ar toks asmuo tiesiogiai dalyvavo tik pirmos instancijos ir (arba) apeliaciniame bylos nagrinėjime. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šiuo klausimu pasisakė nutartyje Nr. 3K-3-335, kurioje nurodė, kad kasacinį skundą dėl apeliacinės instancijos teismo sprendimo (nutarties) gali paduoti bet kuris byloje dalyvaujantis asmuo, nepriklausomai nuo to, ar jis buvo apelianas konkrečioje byloje, nes teisės suteikimas apeliacinį skundą paduoti tik apeliantui, pažeistų civilinio proceso lygiateisiškumo principą ir neatitiktų civilinio proceso tikslų, t.y. ginti asmenų, kurių materialinės subjektinės teisės ar įstatymo saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus, tinkamai taikyti įstatymus teismui nagrinėjant civilines bylas, priimant sprendimus ir juos vykdančiam, taip pat kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių, aiškinti bei plėtoti teisę.¹⁴ Pagal CPK 37 str. byloje dalyvaujantys asmenys yra – šalys, tretieji asmenys, prokuroras, valstybės ar savivaldybės institucijos bei kiti asmenys, kurie turi teisę pareikšti ieškinį viešajam interesui apginti, suinteresuoti asmenys bylose, teismo nagrinėjamos ypatingosios teisenos tvarka, tai pat šių asmenų atstovai. Asmenys, kurie nebuvo tiesioginiai bylos dalyviai, tačiau skundžiama teismo nutartis arba sprendimas daro įtaką jų teisėms ir pareigoms ar interesams, kasacinio skundo dėl šios nutarties ar sprendimo paduoti negali. Tačiau savo teises jie gali apginti prašydami teismo peržiūrėti sprendimą ar nutartį proceso atnaujinimo tvarka. (CPK 365 str.).

Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodeksas numato procesinių teisių perėmimą, esant tam tikroms aplinkybėms, kaip antai mirus fiziniam asmeniui, pasibaigus ar pertvarkius juridinį asmenį, perleidus reikalavimą, perkėlus skolą ir pan. Todėl seka išvada, kad kasacinį skundą gali

---

¹⁴ LAT CBS teisėjų kolegijos 2005 m. birželio 27 d. nutartis 3K-3-355/2005, c.b. *L. Sosnovskaja v. A. Ducnovič*, kat. 123.2; 105; 21.4.1.4; 114.11.

paduoti procesinių teisių perėmėjas, išskyrus atvejus, kai materialinių subjektinių teisių perėmimas yra neleidžiamas, kadangi neperėmus materialinių teisių, asmuo negali turėti ir procesinių teisių.

CPK 354 straipsnis reglamentuoja atstovavimą kasaciniame procese, kur teigiama, kad kasacinio posėdžio metu šalims arba tretiesiems asmenims gali atstovauti atstovai pagal įstatymą, advokatai, juridinio asmens darbuotojai, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą ir CPK 56 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyti asmenys, t.y. asmenys, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, jeigu jie atstovauja savo artimiems giminaičiams ar sutuoktiniui (sugyventiniui). Įdomu tai, kad minėtame CPK 56 straipsnio 1 dalies 4 punkte, jokių atstovavimo apribojimų nėra pateikiama, išskyrus tai, kad jie turi turėti aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, ir atstovauti savo artimiems giminaičiams ar sutuoktiniui (sugyventiniui), todėl kyla dar vienas klausimas – ar toks atstovas gali surašyti ir pasirašyti kasacinį skundą atstovaujamo vardu. CPK 340 str. 5 d. nurodama, kad CPK 1-300 straipsniai taikomi kasaciniame procese tiek, kiek jie neprieštarauja XVII skyriui (Bylų procesas kasaciniame teisme). Tai reiškia, kad šiame skyriuje gali būti nustatytos kitokios taisyklės, nei CPK 56 straipsnyje, todėl darytina išvada, kad fizinis asmuo gali surašyti ir pasirašyti kasacinį skundą tik tuomet, jeigu jis turi reikalingą išsilavinimą, ir jeigu jis pats yra kasatorius, arba jeigu jis, būdamas juridinio asmens darbuotojas, surašo juridinio asmens kasacinį skundą. O asmenų, kurie neturi įstatymo numatyto išsilavinimo reikalavimo, kasacinį skundą surašo advokatas. Jeigu asmens materialinė padėtis yra tokia, kad jis neįstengia pasisamdyti advokato, teisę paduoti kasacinį skundą, samdyti advokatą jam surašyti užtikrina valstybė, t.y. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas.

Kasacinio teismo prerogatyva inicijuoti kasacinį procesą Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekse nenumatyta, tokiu būdu siekiant užtikrinti teismo nešališkumo, neutralumo principus, bei civilinio proceso dispozityvumo principą. Kasacinio teikimo institutas buvo panaikintas tik įsigaliojus naujam civilinio proceso kodekso. Šiam reiškiniai didelės įtakos galėjo turėti *H. Daktaro byla v. Lietuva*, kurią nagrinėjo Europos Žmogaus Teisių Teismas Strasbūre, siekdamas išsiaiškinti, ar nebuvo prieštaravimų Europos Žmogaus pagrindinių teisių ir laisvių konvencijos 6 straipsnio 1 daliai, reikalaujančiai teismo nepriklausomumo ir nešališkumo.¹⁵ Išties minėtasis Teismas suabejojo teismo nešališkumu, kai kasacinį teikimą paduoda Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, taip pat tas pats asmuo paskiria teisėją pranešėją ir sudaro teisėjų kolegiją iš to

---

¹⁵ H. Daktaro byla v. Lietuva (pareiškimas Nr. 42095/98), EŽTT, Strasbūras, 2000 m. spalio 14 d. sprendimas.

skyriaus teisėju, kuriam jis pats vadovauja. Nors ši byla susijusi su baudžiamuoju procesu, tokia pati situacija galėjo susiklostyti ir civiliniame procese, todėl darytina išvada, kad toks kasacinio skundo teikimo atsisakymas yra tikslingas ir garantuojantis teismo nešališkumą procese. O siekiant apginti viešą interesą, naujajame kodekse kasaciniam teismui numatyta teisė peržengti kasacinio skundo ribas, jeigu to reikalauja viešasis interesas (CPK 353 str. 2 d.).

Taip pat verta paminėti, kad Lietuvoje nėra numatyta galimybė kasacinį procesą inicijuoti generaliniam prokurorui. Atsižvelgiant į tai, kad kasacinio teismo paskirtis yra ginti viešą interesą, būtų tikslinga apsvarstyti užsienio valstybių, kaip antai Italijos, Vokietijos ar Belgijos praktiką ir viešo intereso vardu leisti generaliniam prokurorui inicijuoti kasacinį procesą byloje, kurioje žemesnės instancijos teismo sprendimas akivaizdžiai prieštarauja įstatymams ir sudaro reikšmingas problemas vienodam teisės aiškinimui.

Taigi pagal CPK normas, darytina išvada, kad niekas kitas, išskyrus pačią šalį, neturi teisės nuspręsti, skųsti ar ne priimtą teismo sprendimą byloje, tai yra tik materialinę subjektinę teisę turinčio asmens savarankiškas sprendimas (*nemo iudex sine actore* principas), nebent sprendimas yra susijęs su akivaizdžiai išreikštu viešuoju interesu.

4.2. Viešo intereso gynimas – kasacinio teismo paskirtis

Kasacijos tikslas – ginti viešą interesą, o privataus intereso pažeidimas gali būti pripažįstamas nepakankamu pagrindu kasaciniam bylos nagrinėjimui. Norint suprasti kasacijos tikslą, svarbu išanalizuoti, ką reiškia sąvoka „viešasis interesas“. Nors „viešojo intereso“ sąvoka Civilinio proceso kodekse pavartota net 17 kartų, konkretaus šios sąvokos apibrėžimo nėra. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Konstitucijai“ „viešojo intereso“ sąvoka siejama su sąvoka „visuotinis interesas“, nes konstatuojama, kad „viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisėtai ginamo visuomeninio intereso, įgyvendinimas yra viena iš svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų“.¹⁶ A. Driukas šią sąvoką išaiškina konkrečiau, jis mano, kad „viešasis interesas – tai ne būtinai ir ne tik absoliučių teismo sprendimo ar

---

¹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Konstitucijai“

nutarties negaliojimo pagrindų konstatavimas, nes visų pirma absoliutūs teismų pagrindai net nenurodyti kaip kasacijos pagrindai. Į viešojo intereso sampratą, šiuo atveju, manau, įeitų ir teisės plėtojimas bei teismų praktikos vienodumo formavimas ir socialinės pusiausvyros tarp įvairių visuomenės grupių išlaikymas, Konstitucijos arba bendrųjų teisės principų pažeidimų šalinimas, imperatyviose teisės normose įtvirtintų draudimų vykdymo užtikrinimas, visuomeninės ir valstybės gerbuvio apsauga¹⁷. Taigi siekdamas minėtų tikslų, kasacinis teismas, turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, jeigu to reikalauja viešasis interesas. (CPK 353 str. 2 d.) Šia norma garantuojama, kad kasacine tvarka nagrinėjamoje byloje bus tinkamai taikomi įstatymai visų asmenų, kurių materialinės subjektinės teisės ar įstatymo saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, atžvilgiu. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad apeliacinis teismas negali peržengti apeliacinio skundo ribų, išskyrus tam tikrų kategorijų bylose, kurios numatytos CPK IV dalies XIX ir XX skyriuose ir V dalyje, kai to reikalauja viešasis interesas (CPK 320 str. 2 d.) galime teigti, kad Civilinio proceso kodekso normos plačiau gina asmenų, kurių bylos nagrinėjamos kasacine tvarka, teises ir interesus, nei asmenų, kurių bylos nagrinėjamos apeliacine tvarka. Pastebėtina, kad ne visos bylos gali būti nagrinėjamos kasacine tvarka. CPK 341 straipsnyje numatyti pagrindai, kada kasacija negalima. Todėl darytina išvada, kad asmenų, neturinčių teisės paduoti kasacinį skundą, ir kurių bylą gali nagrinėti tik apeliacinės instancijos teismas, teisės ir interesai įstatymo ginami mažesne apimtimi, nei tų, kurių bylos nagrinėjamos kasaciniame teisme. Taigi toks suteikimas kasaciniam teismui peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas visų kategorijų bylose, ir draudimas apeliacinės instancijos teismui peržengti apeliacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas su nedidelėmis išimtimis, leidžia abejoti, ar CPK 320 straipsnio 2 dalies nuostatos neprieštarauja LR Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam asmenų lygybės prieš įstatymus, teismus principui.

Aiškinant minėtąjį teiginį svarbu pabrėžti, kad kasacinio teismo paskirtis yra ginti viešą interesą. Teisė peržengti kasacinio skundo ribas reiškia, kad kasacinis teismas gali patikrinti ir tas konkretaus teismo sprendimo ar nutarties dalis, kurių teisėtumo kasatorius ir neskundžia. Viešasis interesas reikalauja, kad nepriklausomai nuo kasaciniame skunde nurodytų argumentų, visais atvejais kasacinio nagrinėjimo metu turi būti patikrinta, ar nėra absoliučių teismo sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindų. „Kasacinio teismo paskirtis ginti viešą interesą, užtikrinti vienodą teisės aiškinimą ir taikymą visoje valstybėje, atsakydama į bylos šalių iškeltą abejonę dėl neteisingo

---

¹⁷ Driukas A., „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, *Jurisprudencija*, 2002, 28 (20);

teisės aiškinimo ir taikymo, kasacinis teismas gali panaudoti visus dėmesio vertus teisinius argumentus, tarp jų ir tuos, kuriais šalys nesiremia. Tai reiškia, kad kasacinis teismas, siekdamas įgyvendinti šią viešąją funkciją, kai kuriuos pažeidimus privalo iškelti ex officio¹⁸. O ta aplinkybė, kad suinteresuotam asmeniui nėra procesinės galimybės paduoti kasacinį skundą, vien dėl to, kad byla nebuvo nagrinėta apeliacine tvarka, dar neatima jam teisės ginti savo pažeistos teisės ar intereso kitomis teisinės gynybos priemonėmis, kaip antai pasinaudoti proceso atnaujinimo institutu.

Vis dėlto, peržengdamas kasacinio skundo ribas, teismas neatsiklausia šalių valios ir savo iniciatyva peržengia teismo autonomijos ribas. Tokioje situacijoje tarsi susiduriame su vienu iš sąžiningo proceso principo problema – teismo nešališkumu. Teismo nešališkumo reikalaujama ne tik vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normomis, bet to reikalauja ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalis. Anot Krivkos, tokios išimtys yra pateisinamos ir būtinos siekiant suderinti privataus ir viešojo intereso gynybą civiliniame procese, užtikrinti šių interesų pusiausvyrą, nes yra pripažįstama, kad bylinėjimasis nėra vien privatus šalių reikalas.¹⁹ Taigi kasacinio teismo bylos ribų peržengimas yra pateisinamas pačia kasacinio teismo paskirtimi – ginti viešą interesą.

4.3. Kasacijos pagrindai

Kaip pažymima teisės teorijoje, teismo sprendimų peržiūrėjimo formų – apeliacijos ir kasacijos tikslas – išvengti tiek fakto, tiek teisinių klaidų, galinčių pasitaikyti pirmos instancijos teismo sprendime. Kadangi pripažįstama, jog teisę aiškinti ir ją taikyti yra sudėtingiau, nei nustatyti faktines bylos aplinkybes, laikomasi nuomonės, kad dvigubo faktinių aplinkybių tyrimo (pirmos ir apeliacinės instancijos teismuose) yra pakankama. Dėl šios priežasties kasacinis teismas faktinių bylos aplinkybių netiria. Kasacija yra ekstraordinarinė teismo sprendimų teisėtumo kontrolės forma, galima tik išimtiniais atvejais, kurie apibrėžiami Civilinio proceso kodekse, įtvirtinant kasacijos pagrindus. Kasacijos pagrindai yra ribojami, tuo siekiama išgryninti aukščiausiųjų teismų praktiką, ir tokie ribojimai yra pripažįstami daugelyje užsienio valstybių, kurios numato kaip kasacijos pagrindus tik esminius, svarbius rimtus vienodam teisės taikymui ir aiškinimui materialinės ar

---

¹⁸ Laužikas E., V. Mikelėnas, V. Nekrošius, "Civilinio proceso teisė". Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

¹⁹ Krivka E. „Viešojo intereso apsauga naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse“, Jurisprudencija, 2003, 37 (29); 26-34.

proceso teisės pažeidimus, esminius nukrypimus nuo Aukščiausiojo Teismo suformuotos vienodos teismų praktikos, bendrųjų teisės principų pažeidimus, visuotinės svarbos teisės klausimus“.²⁰

Lietuvos Respublikos CPK 346 str. 2 dalyje numatyti pagrindiniai kasacijos pagrindai, kurie nusako kasacijos instituto paskirtį ir apibrėžia kasacinio teismo jurisdikciją :

1) Materialinės ar procesinės teisės pažeidimas, turintis esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui;

2) Jeigu teismas skundžiamame sprendime (nutartyje) nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos;

3) Jeigu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika ginčijamu teisės klausimu yra nevienoda.

Šis sąrašas yra baigtinis. Norint, kad skundas pagal minėto straipsnio 2 dalies 1 punktą būtų nagrinėjamas kasacine tvarka, jame turi būti 1) nurodyta, kokia materialinė ar procesinė teisė buvo pažeista ir kuo toks pažeidimas pasireiškė; 2) pagrįsti, kuo toks pažeidimas yra reikšmingas teisės aiškinimui ir taikymui; 3) nurodyti, kokios įtakos turi šis pažeidimas priimtam teismo sprendimui. Jeigu skunde nenurodyta ir kasacinio teismo metu nenustatyta šių kriterijų visuma, tai kasacijos pagrindas, nurodytas CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punkte, nekonstatuojamas²¹. Šiuo klausimu Aukščiausiasis Teismas pasisakė 1999 m. kovo 29 d., priimtoje civilinėje byloje *S. Varanius v. Plungės „Ryto“ vidurinė mokykla* ir nurodė, kad kasaciniame skunde turi būti nurodytas konkretus materialinės ar proceso teisės normų pažeidimas ar kiti kasacijos pagrindai, kuriais remdamasis kasatorius reikalauja panaikinti skundžiamą teismo sprendimą ar nutartį, bei įrodymai (teisiniai argumentai), patvirtinantys kasaciniame skunde nurodytus kasacijos pagrindus. ... Abstrakti nuoroda į materialinės ar proceso teisės normų pažeidimą, nedetalizuojant kokios būtent teisės normos yra

---

²⁰ Driukas A. „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, *Jurisprudencija*, 2002, 28 (20); 164-167.

²¹ LAT CBS teisėjų kolegijos 2003 m. rugsėjo 29 d. nutartis 3K-3-849, c.b. *159aja v. S. Aliukaitė*, kat. 117.;126.; 87.2.

pažeistos, nėra pakankamas kasacijos pagrindas.²² Lietuvos Aukščiausiasis Teismas argumentuodamas, kad ieškovo reikalavimai buvo ydingai suformuluoti ir nepagrįsti konkrečiomis aplinkybėmis, atsisakė nagrinėti ne vieną kasacinį skundą. Taigi kasatorius turi pateikti teisės normų ar teisės principų, kurie nebuvo taikyti skundžiamame teismo sprendime, analizę, o jeigu jie buvo taikomi ar aiškinami neteisingai – teisiniais argumentais pagrįsti netinkamo teisės aiškinimo ar taikymo atvejus. Toks reikalavimas atitinka Europos Tarybos Ministrų komiteto 1995 m. vasario 7 dienos Rekomendacijos 7 straipsnio c punktą, kur numatyta, kad iš kasatoriaus turi būti reikalaujama nurodyti priežastis, kurios patvirtintų, jog byla prisidės prie vienodo teisės plėtojimo.²³ Taip pat ieškovas prašydamas patenkinti kasacinį skundą neturi išeiti iš ieškinio reikalavimo ribų, t.y. prašyti patenkinti kitokius, nei buvo prašoma nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, ieškinio reikalavimus.

CPK 358 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kasacinis teismas neperžengdamas, kasacinio skundo ribų, remdamasis sprendime ar nutartyje teismo nustatytais faktinės bylos aplinkybėmis, patikrina apskūstus sprendimus ir nutartis teisės taikymo aspektu, t. y. kasacinis teismas sprendžia tik teisės, o ne fakto klausimus. Tai reiškia, kad kasacine tvarka apskūsto viso teismo sprendimo ar nutarties ar jo (jos) dalies teisėtumą kasacinis teismas sprendžia vadovaudamasis bylą nagrinėjusios pirmos ir apeliacinės instancijos teismų nustatytais aplinkybėmis. Kasacinis teismas negali vertinti ar tirti naujų aplinkybių. Vadinasi tiek faktinė, tiek teisinė situacija, buvusi bylos žemesniųjų instancijų teismuose nagrinėjimo metu ir fiksuota teismų procesiniuose sprendimuose, yra išeities taškas kasaciniam teismui nusprendžiant dėl skundžiamų procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo, o naujai atsiradusios aplinkybės negali turėti įtakos įsiteisėjusių procesinių sprendimų teisėtumui ar pagrįstumui.²⁴ Vis dėlto, toks kasacinio teismo atsisakymas vertinti naujas aplinkybes neužkerta kelio suinteresuotam asmeniui ginti savo pažeistų interesų, kai naujai atsiradusios aplinkybės duoda pagrindą manyti, kad jo teisės ar interesai gali būti pažeisti, kitomis teisinėmis gynybos priemonėmis – atnaujinant procesą. Tačiau nėra taip, kad kasacinis teismas iš viso netiria faktinių bylos aplinkybių. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2005 m. vasario 23 d. nutartyje Nr. 3K-3-117 pasisakė, kad „teisingai išaiškinti teisės normos beveik neįmanoma, jos nesiejant su

---

²² LAT CBS teisėjų kolegijos 1999 m. kovo 29 d. nutartyje 3K-3-43/1999, civilinėje byloje, *S. Varanius v. Plungės „Ryto“ vidurinė mokykla*, kat.5.

²³ Council of Europe Committee of Ministers. Recommendation No R. (95) 5 of the Committee of Ministers to Member States Concerning the Introduction and Improvement of the Functioning of Appeal Systems and Procedures in Civil and Commercial Cases, 1995 February 7.

²⁴ LAT CBS teisėjų kolegijos 2004 m. balandžio 21 d. nutartis 3K-3-249/2004, c.b. P. Baltuška v. UAB „NORD/LB gyvybės draudimas“, kat. 37.6.; 117.; 118.

konkrečiais nagrinėjamos bylos faktais, nes bet kuri materialinė teisės norma taikoma tam tikriems faktams. Dėl to nustatyti, ar teisės norma teisingai pritaikyta, turi būti išaiškinta, kokiems konkretiems nustatytiems faktams teismai taikė konkrečią teisės normą. Tuo atveju, jeigu pagal atskleistą teisės normos tikrąją prasmę ir jos taikymo ribas teismo nustatytų faktų nepakanka tam, kad norma ginčo santykiui galėtų būti taikoma, kasacinis teismas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismui gali nurodyti, kokias bylos aplinkybes reikia papildomai aiškintis iš naujo nagrinėjant bylą.“²⁵ O be to, yra tokių klausimų, kur teisės klausimą nuo fakto klausimo yra labai sunku atskirti, pvz. kaltė.

Taigi tam, kad kasacinis skundas būtų priimtas, kasatoriui nepakanka nurodyti buvus vieną ar kitą teisės pažeidimą. Kasacinis teismas yra pareiškęs, kad „kasatorius turi pateikti skundžiamuosiuose teismų procesiniuose sprendimuose netaikytų konkrečių teisės principų arba teisės normų analizę arba atliktą netinkamą konkrečios teisės normos taikymą ar aiškinimą, kartu pagrįsdamas teisiniais argumentais netinkamo teisės aiškinimo ar taikymo atvejus. Nuoroda į teisės normos pažeidimą nepateikiant tokį pažeidimą pagrindžiančių teisinių argumentų nesudaro kasacinio nagrinėjimo dalyko“²⁶. Atvejai, kurie gali būti pripažinti kaip turintys reikšmingos įtakos vienodam teisės taikymui ir aiškinimui, yra ir kai žemesnės instancijos teismai tam tikrą teisės normą taiko ir aiškina skirtingai, o dėl tokios jų praktikos konstitucinis teismas dar nėra pasisakęs. Taigi šis kasacijos ribojimas akivaizdžiai rodo, kad kasacija yra skirta ginti viešą, o ne privatų interesą.

Antrasis pagrindas kasacijai numatytas CPK 346 straipsnio 2 dalyje yra „jeigu teismas skundžiamame sprendime (nutartyje) nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos“. Siekiant, kad kasacijos skundas būtų nagrinėjamas kasacine tvarka dėl šio pagrindo, būtina nurodyti, kad: 1) apeliacinis teismas nukrypo nuo suformuoto Lietuvos Aukščiausiojo Teismo precedento ir 2) pagrįsti skundžiamo sprendimo (nutarties) panašumą su konkrečia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išnagrinėta byla. Pažymėtina, kad nurodant kasaciniame skunde, jog teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos, būtina nurodyti konkrečius Lietuvos Aukščiausiojo Teismo

---

²⁵ LAT CBS teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 23 d. nutartis 3K-3-117, c.b. *LAB Litimpeks bankas v. UAB „Gasis“*, kat. 121.20.; 123.9.

²⁶ LAT CBS teisėjų kolegijos 2003 m. birželio 16 d. nutartis 3K-3-720, c.b. *R. Viselgaitė v. Alytaus AVA*, kat. 19.3.; 25.3.; 117.

nutartyse išdėstyti teisės aiškinimus (*ratio decidendi*), kurie suformuluoti bylose, savo faktinėmis aplinkybėse analogiškose ar iš esmės panašiose bylose, kurios sprendimas ar nutartis skundžiamas(a) kasacine tvarka.²⁷ Žemesnės instancijos teismai turi remtis tik tokiu Aukščiausiojo Teismo suformuotu aiškinimu dėl tam tikros teisės normos, kai bylos aplinkybės yra identiškos arba iš esmės panašios su Aukščiausiojo Teismo išnagrinėta byla, kur jis suformulavo aiškinimą dėl susijusios konkrečios teisės normos. CPK 4 straipsnyje numatyta, kad teismai taikydami teisę atsižvelgia į Teismų įstatymo nustatyta tvarka paskelbtose kasacine tvarka priimtose nutartyse esančius teisės taikymo aiškinimus. Teismų įstatyme numatyta, kad žemesnės instancijos teismams yra privalu atsižvelgti į paskelbtus nutarimus, kuriuos priėmė Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius plenarine sesija, taip pat į tas trijų ar septynių teisėjų kolegijos priimtas nutartis, kurių paskelbimui pritarė šio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų dauguma. Taigi tokios suformuotos Aukščiausiojo Teismo praktikos nesilaikymas reikštų viešo intereso, asmenų lygybės įstatymui, teisinio aiškumo principų pažeidimus.

Paskutinysis pagrindas numatytas CPK 346 str. 2 dalyje yra „jeigu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika ginčijamu teisės klausimu yra nevienoda“. Norėdamas, kad kasacinis skundas būtų priimtas nagrinėti, kasatorius turi pateikti bent dvi Aukščiausiojo Teismo išnagrinėtas bylas, kur esant toms pačioms faktinėms aplinkybėms, ta pati teisės norma buvo taikyta ar aiškinta skirtingai. Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra skirtingai pasisakęs dviejose bylose dėl atstovų sandorių sudarinėjimo atstovaujamojo vardu su savo artimais giminaičiais, kur aplinkybės yra tapačios, o priimtos nutartys skiriasi. Tai LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. gegužės 24 d. nutartis 3K-3-157/1999²⁸ ir gana neseniai nagrinėta LAT Civilinių bylų skyriaus 2002 m. vasario 27 d. nutartis 3K-3-347/2002²⁹. Pirmosios, čia paminėtos, bylos aplinkybės yra tokios: J. Kručaitė notarų biure surašė generalinį įgaliojimą su A. Jurkevičiene, pagal kurį pastaroji galėjo valdyti ir tvarkyti turtą J. Kručaitėi, kadangi ji būdama senyva ir silpnos sveikatos moteris negalėjo pati dirbti žemės. Vėliau remdamasi tuo įgaliojimu A. Jurkevičienė dovanojimo sutartimi perleido žemę savo dukrai D. Baltušienei. Ieškovė J. Krušaitė prašo pripažinti pastarąjį sandorį negaliojančiu. Kitoje byloje A. Baliūnaitė surašė įgaliojimą V. Tarvydienei. Ši veikdama pagal įgaliojimą pardavė A. Baliūnaitės gyvenamąjį namą ir žemės sklypą savo sutuoktiniui A. Tarvydui. Ieškovas J.

²⁷ LAT CBS teisėjų kolegijos 2004 m. spalio 27 d. nutartis 3K-3-539/2004, c.b. UAB „Santechnika“ v. Gyvenamųjų namų statybos bendrija ir kt., kat. 117.; 125.6.;

²⁸ LAT CBS teisėjų kolegijos 1999 m. gegužės 24 d. nutartis 3K-3-157, c.b. J. Kručaitė v. A. Jurkevičienė, kat. 42

²⁹ LAT CBS teisėjų kolegijos 2002 m. vasario 27 d. nutartis 3K-3-347/2002, c.b. Dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais, kat. 15.2.2.8

Baliūnas (A. Baliūnaitės brolis, nes pastaroji yra mirusi) prašo minėtą pirkimo-pardavimo sutartį pripažinti negaliojančia. Taigi kaip matyti, faktinės bylos aplinkybės yra iš tiesų labai panašios. Tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šių bylų atžvilgiu priėmė visiškai skirtingus sprendimus. Pirmojoje byloje Teismas pripažino dovanojimo sutartį negaliojančia, aiškindamas, kad „įstatymas draudžia atstovaujamojo ir atstovo interesų konfliktą, numatydamas atstovo teisių sudarinėti sandorius apribojimus. Atstovas negali sudaryti sandorių atstovaujančio vardu su pačiu savimi, su kitu asmeniu, kurio atstovas jis yra tuo pačiu metu (CK 65 str.) Atsakovė A. Jurkevičienė atstovaujamosios vardu sudarydama žemės dovanojimo sutartį su savo dukra D. Baltušiene veikė pastarosios interesais ir faktiškai atstovavo ją, o ne atstovaujamąją. Todėl pripažįstama esant atstovo ir atstovaujamojo intereso konflikto, kai atstovas sudaro sutartį atstovaujamojo vardu su savo artimais giminaičiais. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, plečiamai aiškindama CK 65 straipsnį, konstatuoja, kad atstovas negali sudarinėti sandorių atstovaujamojo vardu su savo artimais giminaičiais, nes tokių sandorių sudarymas sukelia interesų konfliktą.“ Įdomu tai, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, sprenddamas kitą minėtą bylą, pasisakė priešingai, „teismai neturėjo pagrindo CK 65 straipsnio normos aiškinimui plečiamai, t.y. laikant, kad sandorio atstovas negali atstovaujamojo vardu sudaryti su artimais savo giminaičiais“ ir atmetė ieškovo ieškinį. Kol kas dėl šių bylų dar niekas nesikreipė, bet tai galimas pagrindas kasacijai, remiantis CPK 346 straipsnio 2 dalies 3 punktu.

Svarbu dar kartą paminėti, kad teismai turi atsižvelgti ne į visas kasacine tvarka priimtas nutartis (nutarimus), bet į tas (tuos), kurios (kurie) yra paskelbiamos(i) Aukščiausiojo Teismo leidžiamame biuletenyje „Teismų praktika“. O skelbiamos tik tos nutarys (nutarimai), kurias (kuriuos) priėmė trijų arba išplėstinės – septynių teisėjų kolegijos, ir kurių skelbimui pritarė dauguma Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų (Teismų įstatymo 23 str. 2 d. 1 p., 27 str. 1d. 1 p.). Negana to, žemesnės instancijos teismai turi vadovautis šiais nutarimais (nutartimis) tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra identiškos arba iš esmės panašios į tos bylos, kurioje priimta nutartis (nutarimas), paskelbta „Teismų praktikoje“.

Tokį teismo sprendimų neatitikimą, galima paaiškinti tuo, kad teisei, kaip ir kitiems socialiniams reiškiniams, būdinga kaita. Ji yra dinaminis procesas, įtakojamas laiko, kitų socialinių veiksnių, dėl kurių valstybė, siekdama prisiderinti prie esamų sąlygų ir realiųjų, yra priversta keisti

bei tobulinti įstatymus, todėl vienu ir tuo pačiu klausimu Aukščiausiasis Teismas gali pasisakyti skirtingai. Būtent dėl šios priežasties numatytas trečiasis kasacijos pagrindas.

4.4. Kasacijos ribojimai

Lietuvoje kasacinio teismo funkcijos yra sutelktos vieninteliame organe – Lietuvos Aukščiausiajame Teisme. Tik Lietuvos Aukščiausiajam Teismui yra suteikta teisė aiškinti ir plėtoti teisę. Suprantama, tai yra labai sudėtingas ir daug pastangų bei laiko reikalaujantis darbas, todėl siekiant užtikrinti kasacinio teismo efektyvumą, būtina imtis tam tikrų priemonių ir sumažinti bylų, patenkančių į kasacinį teismą, srautą, kadangi priešingu atveju, vargu ar Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pajėgs ne tik kokybine, bet ir kiekybine prasme išanalizuoti bylas nagrinėtinas kasacine tvarka. Viena alternatyva yra didinti teisėjų skaičių, tačiau tokiu atveju galima pagrįstai suabejoti, ar bus užtikrintas vienodas teisės taikymas ir aiškinimas bei jos plėtotė visoje valstybėje. Lietuvoje, kaip ir kitose valstybėse, pasirinkta kita alternatyva – kasacijos ribojimo sistema, tai reiškia, kad ne visos bylos gali būti nagrinėjamos kasacine tvarka. Kasacija gali būti ribojama įstatymo arba įvedus tam tikrą leidimų sistemą. Tuo siekiama užtikrinti, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėtų tik tas bylas, kurių nagrinėjimas leistų plėtoti teisę ir užtikrinti vienodą jos aiškinimą. Europos Tarybos Ministrų komitetas savo rekomendacijos Nr. R (95) 5, 7 straipsnio c punkte nurodė, kad kasacija turėtų būti leidžiama tik dėl ypatingų bylų, kurios yra vertos būti nagrinėjamos trečią kartą, pavyzdžiui, kurios pasitarnautų vienodam teisės aiškinimui. Kasacija gali būti ribojama viešo intereso kriterijumi, t.y. tik susijusios su viešuoju interesu bylos gali būti nagrinėjamos kasacine tvarka.³⁰ Ši rekomendacija siūlo valstybėms narėms įvesti kasacijos leidimų sistemą ir tokiu būdu sumažinti bylų, patenkančių į kasacinį teismą, srautą. Lietuvoje taip pat yra įvesta kasacijos leidimų sistema. O kasacijos ribojimai yra įtvirtinti CPK 341 straipsnyje.

4.4.1. Dėl nutarčių ar sprendimų, nenagrinėtų apeliacine tvarka

Pirmiausia, vadovaujantis CPK 340 straipsnio 1 dalimi, kur teigiama, kad apeliacinės instancijos teismų sprendimai ir nutartys šiame skyriuje nustatyta tvarka ir sąlygomis gali būti apskūsti ir peržiūrėti kasacine tvarka, darytina išvada, kad pirmos instancijos teismo sprendimai ar

nutartys negali būti skundžiamos kasacine tvarka. Tai patvirtina ir CPK 341 straipsnio 1 dalis – kasacija negalima dėl pirmos instancijos teismo sprendimų ar nutarčių, neperžiūrėtų apeliacine tvarka. Tačiau ar ši nuostata nepažeidžia civilinio proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principo, kuris ragina „užkirsti kelią proceso vilkinimui“, taip pat ar neprieštaruoja CPK 4 straipsnyje numatyto civilinio proceso tikslo „kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių“? Juk iš tiesų ši norma tarsi skatina bylinėtis, kadangi net ir tuo atveju, kai šalys, matydamos, kad pirmos instancijos teismas padarė teisinę klaidą, pripažįsta abipusiškai, kad šią klaidą galėtų geriausiai išspręsti Aukščiausiojo Teismo teisėjai, yra priverstos bylą nagrinėti apeliacine tvarka. Ar nenaudingiau būtų pasinaudoti Europos Tarybos rekomendacija³¹ ir tam tikrų rūšių byloms leisti „peršokti“ apeliacinę instanciją ir tiesiogiai kreiptis į Aukščiausiąjį Teismą, tokiu būdu sutaupant teisėjų, tuo pačiu ir šalių, laiką bei lėšas. V. Mikelėnas teigia, kad tiesioginės kasacijos galimybė buvo svarstoma ir priimant naująjį LR civilinio proceso kodeksą, tačiau šios idėjos galiausiai buvo atsisakyta.³² Ir vis dėlto gal reikėtų pasinaudoti Italijos, Vokietijos ir kitų valstybių praktika ir leisti tiesioginę kasaciją ir Lietuvoje? Šioje vietoje derėtų pacituoti A. Driuką: „Naujojo CPK rengėjų manymu, tiek Lietuvos pastarųjų dviejų metų patirtis, tiek užsienio valstybių praktika patvirtina nuomonę, jog draudimai kelti kasacinę bylą, kai jos neišnagrinėjo apeliacinės instancijos teismas, bei atskirais mažiau reikšmingais civilinio proceso klausimais pasiteisina. Tokios priemonės didina žemesnių teismų sprendimų autoritetą, užtikrina šių sprendimų stabilumą ir padeda normalizuoti kasacinio teismo darbo krūvį“.³³

Be to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas dar detaliau išaiškino šio apribojimo taikymą civilinėje byloje Nr. 3K-3-502/2005 . Jis teigia, kad CPK 370 straipsnio 3 dalyje numatyta, kada kasacine tvarka gali būti skundžiama tik ta apeliacinės instancijos nutartis, kuria procesą byloje atsisakyta atnaujinti. Ši įstatymo nuostata reiškia, kad kasacinio peržiūrėjimo objektu gali būti tik galimybę proceso atnaujinimui užkertanti apeliacinės instancijos teismo nutartis, o dėl teismo

---

³⁰ Council of Europe Committee of Ministers. Recommendation No R. (95) 5 of the Committee of Ministers to Member States Concerning the Introduction and Improvement of the Functioning of Appeal Systems and Procedures in Civil and Commercial Cases, 1995 February 7

³¹ Ten pat (žr.24)

³² Laužikas E., V.Mikelėnas, V. Nekrošius, „Civilinio proceso teisė“. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

³³ A. Driukas „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, Jurisprudencija, 2002, 28 (20); 164-167.

nutarties, kuria procesas byloje atnaujintas, nėra procesinės galimybės paduoti kasacinį skundą, nes tokios teismo nutarties priėmimas galimybės tolesnei eigai neužkerta.³⁴

4.4.2. Turtiniuose ginčiuose, kai ginčijama suma mažesnė nei penki tūkstančiai litų

Kitas kasacijos ribojimas numatytas, CPK 341 str. 2 dalyje, nagrinėjant turtinius ginčus – kasacija negalima turtiniuose ginčiuose, jeigu ginčijama suma yra mažesnė kaip penki tūkstančiai litų. Ši norma taikoma ne tik turtiniam ginčui, kilusiam iš piniginės prievolės, bet esant bet kokiam turtiniam ginčui. Visgi iš šios normos tampa neaišku, kas yra kasacinio proceso prioritetas – ginčo suma ar bylos teisinė problema, turinti reikšmės vienodai teismų praktikai. Juk gali pasitaikyti atvejų, kai bylos ginčo suma bus mažesnė nei penki tūkstančiai litų, tačiau joje bus akivaizdus pagrindas kasacijai. Dėl šios priežasties kyla klausimas, ar toks kasacijos ribojimas pagal turtinį rodiklį nepažeidžia civilinio proceso principo, numatyto CPK 6 straipsnyje – „teisingumą civilinėse bylose vykdo tik teismai vadovaudamiesi asmenų lygybės įstatymui ir teismui principu“. Suprantama, įstatymų leidėjai tokį ribojimą galėjo motyvuoti argumentu, kad byla, kurioje ginčijamasi dėl mažos sumos, neturės precedentinės reikšmės. Tačiau ar galima bylos svarbą ir reikšmingumą teismų praktikai nustatyti pagal bylos ginčo sumą? Vis dėlto gal vertėtų pasinaudoti kitų valstybių praktika, kaip antai Vokietijos, kur numatyta, kad esant mažesnei bylos ginčo sumai, nei ta, kuri duoda pagrindą kasacijai, dėl kasacinio skundo priimtimumo sprendžia apeliacinis teismas. Tokiu būdu kasacijos leistinumą apsprendžia ne turtinis kriterijus, o teisinės problemos reikšmė. Poreikį nagrinėti bylą kasacine tvarka turi nulemti aukštas viešojo intereso lygis, o ne bylos ginčo sumos dydis.

Šį kasacinio proceso ribojimą taip pat galima paaiškinti ir siekiu sumažinti kasacinio teismo krūvį. Be to, naujajame civilinio proceso kodekse atsisakyta skirstyti civilinių teisinių santykių subjektus į fizinius ir juridinius asmenis pagal kasacinio skundo bylos ginčo sumą (senajame CPK tarp įmonių kylančiuose turtiniuose ginčiuose kasacija buvo negalima, jei ginčijama suma yra mažesnė nei penkiasdešimt tūkstančių litų, o tarp kitų asmenų kylančiuose turtiniuose ginčiuose – jeigu ginčijama suma mažesnė kaip penki tūkstančiai litų), o tai iliustruoja įstatymų leidėjų siekimą nepažeisti asmenų lygiateisiškumo principo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs dėl šio

---

³⁴ LAT CBS teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis, c.b. dėl žemės valdymo nuosavybės teise fakto nustatymo, kat. 123.8; 124.2.9.

apribojimo ir šią normą siūlo aiškinti ne siaurinant, o plečiant veikimo sritį, pavyzdžiui „metodas *interpretatio restrictiva* turėtų būti taikomas, kai byloje buvo pareikštas ne vienas, o du (ar daugiau) tarpusavyje susiję reikalavimai, vienas iš kurių yra turtinis, o kitas – neturtinis. Tokiu atveju CPK 341 straipsnio 2 punkte nustatytas kasacijos ribojimas neturėtų būti taikomas, jeigu neturtinio reikalavimo išsprendimas turi prejudicinę reikšmę sprendžiant turtinį reikalavimą. Antai jeigu kasacine tvarka skundžiamas sprendimas, kurio atmestas ieškinys dėl sandorio galiojimo pripažinimo negaliojančiu ir vieno tūkstančio litų nuostolio atlyginimo, tai kasacinis skundas turi būti priimamas, nors ginčijama suma mažesnė kaip penki tūkstančiai litų. Šiuo atveju pagrindinis reikalavimas yra neturtinis – sandorio galiojimo ar negaliojimo klausimas. Šio reikalavimo išsprendimas turės prejudicinę galią kito, papildomo turtinio reikalavimo atlyginti nuostolius likimui. Taigi teisę į kasaciją turi lemti ne papildomas, o pagrindinis reikalavimas.“³⁵ Be visa tai, CPK 341 str. 2 dalyje numatyta išlyga dėl turtinio kriterijaus kasacinio skundo ribojimo netaikymo socialiai labiausiai pažeidžiamoms asmenų grupėms, t.y. turtinis apribojimas „netaikomas ginčams kylantiems bylose dėl darbo užmokesčio ir kitų išmokų, susijusių su darbo santykiais, išlaikymo priteisimo, žalos, susijusios su fizinio asmens sveikatos sužalojimu, gyvybės atėmimu ar susirgimais profesine liga, atlyginimo.“ Šis sąrašas yra baigtinis. Tai reiškia, kad išvardintos socialinės grupės atleidžiamos nuo tokio reikalavimo, o visiems likusiems asmenims taikomas penkių tūkstančių litų apribojimas. Pabrėžtina, kad ginčijama suma neturi būti tapatinama su ieškinio ar priešieškinio suma. Taigi kasacija yra ribojama, jeigu skundžiama nutarties dalis yra susijusi su reikalavimu, kuris neviršija penkių tūkstančių litų, nors tuo tarpu visa ieškinio ar priešieškinio suma yra ir gerokai didesnė nei minėta suma. Į ginčijamą sumą neįskaičiuojamas ir žyminis mokestis bei išlaidos patirtos advokatui apmokėti, kadangi pastarosios išlaidos yra procesinės, o ginčijama suma, kurios pagrindu nustatomas kasacijos lestinumas, yra materialinis teisinis reikalavimas. Taip pat CPK komentare pažymėta, kad šis kasacijos draudimas netaikomas, kai ginčas yra turtinis, bet nėra ginčijamos sumos (dėl testamentų).³⁶

Remiantis kitų valstybių praktika, galima teigti, kad šis turtinis kriterijus yra apsprendžiamas pagal valstybių socialinį ir ekonominį lygį, tačiau ar ši nustatyta riba nėra per didelė Lietuvos Respublikos mastu, kur minimalus darbo užmokestis siekia vos 550 litų, o tai reiškia, kad 5000 litų yra šiek tiek mažiau nei metinės žmogaus pajamos. O jeigu LR Vyriausybė nuspręs didinti

³⁵ LAT CBS kolegijos 2003 m. kovo 26 d. nutartis c.b. *L. Vilkanienė v. O. Kondratienė*, Nr. 3K-3-413/2003, kat. 25.3

³⁶ Driukas A. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

minimalų darbo užmokestį ir prilyginti jį Europos Sąjungos standartams, ar tai reiškia, kad ši ginčo suma, dėl kurios kasacija bus galima, taip pat išaugs? Kol kas šis klausimas lieka dar neatsakytas.

4.4.3. Dėl bankroto bylų

Dar vienas kasacijos apribojimas yra susijęs su bankroto bylomis. Bankroto bylos iškėlimo procedūrą reglamentuoja 2001 m. kovo 20 d. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas Nr. IX – 216, kuris įsigaliojo nuo 2001 m. liepos 1 d. ir šio įstatymo 10 straipsnio 8 dalyje numatyta, jog pirmosios instancijos teismo nutartis dėl bankroto bylos iškėlimo gali būti apskūsta atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismui. Apeliacinės instancijos teismo nutartis yra galutinė ir kasacine tvarka neskundžiama. Remiantis šia nuostata Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2002 m. spalio 14 d. civilinėje byloje 3K-3-1164 konstatavo, kad „atsižvelgiant į CPK 1 str. nuostatas, taip pat į tai, jog LR Įmonių bankroto įstatymas, kaip specialus įmonių bankroto procedūrą reglamentuojantis teisės aktas, numato papildomus ribojimus kasacijai, kasacija dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties negalima. Todėl kasacinis teismas neturi galimybės peržiūrėti skundžiamas teismo nutartis“.³⁷

4.4.4. Atskirosios nutartys

Civilinio proceso kodekso nuostatose nėra sureglamentuotas atskirųjų nutarčių, priimtų apeliacinės teismo instancijos, peržiūrėjimas kasacine tvarka. Vis dėlto, atsižvelgus į atskirųjų nutarčių paskirtį, t.y. informuoti asmenis apie įstatymų ar kitų teisės normų pažeidimus, o nespręsti bylos šalių pateiktus materialinius teisinius reikalavimus, galima būtų manyti, kad jų peržiūrėjimas kasacine tvarka yra negalimas.

4.4.5. Pakartotinė kasacija

Taip pat yra negalima ir pakartotinė kasacija. CPK 340 str. įtvirtinta taisyklė, kad kasaciniame teisme peržiūrimi apeliacinės instancijos teismų procesiniai sprendimai reiškia proceso stadijų civiliniame procese nuoseklumą, pagal kurį byloje priimti pirmosios ir apeliacinės instancijų

---

³⁷ LAT CBS teisėjų kolegijos 2002 m. spalio 14 d. nutartis 3K-3-1164, c.b. *VSDV Klaipėdos skyrius v. UAB „Raisdima“*, kat. 125.1; 117.

teismų procesiniai sprendimai gali būti peržiūrėti tik atitinkamai aukštesnės grandies teisme. “Instancinė teismų procesinių sprendimų peržiūrėjimo tvarka suponuoja tai, kad kasacinio teismo peržiūros objektu gali būti tik tuo pačiu materialinės ar proceso teisės klausimu byloje priimtas vėlesnis įsiteisėjęs apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas, pakeitęs to paties apeliacinės instancijos teismo byloje priimtą ankstesnį sprendimą analogišku teisės klausimu”³⁸. Vadinasi tais atvejais, kai apeliacinis teismas bylą gražina nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo, kasacijos nagrinėjimo objektu gali būti tik iš naujo priimti įsiteisėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimai. Taigi iš naujo bylą išnaginėjus pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose ankstesnis apeliacijos teismo sprendimas, kuriuo byla buvo perduota nagrinėti iš naujo, negali būti skundžiamas kasacine tvarka. Tokia išvada darytina iš CPK 340 straipsnio 3 dalies – to paties įsiteisėjusio teismo sprendimas gali būti skundžiamas tik vieną kartą. Tačiau kai kasaciniam teismui CPK nustatytomis sąlygomis ir tvarka apskundžiamas kitas toje pačioje byloje priimtas ir įsiteisėjęs teismo sprendimas, kasacija yra galima³⁹. Atsižvelgiant į nuostatą, kad pakartotinė kasacija yra negalima, svarbi yra aplinkybė, kad kasacine tvarka buvo apskūsta tik tam tikra teismo sprendimo ar nutarties dalis, nes ateityje jau nebebus galima apskūsti kasacinio teismo nenagrinėtos dalies, kadangi tai reikš pakartotinę kasaciją, kuri, kaip jau ne kartą buvo minėta, yra negalima. Tačiau kasacinis teismas gali peržengti kasacinio skundo ribas vadovaudamasis viešo intereso reikalavimu (CPK 353 str. 2 d.) ir siekdamas užtikrinti vienodą teisės normų taikymą, išeiti už kasacinio skundo ribų bei peržiūrėti tas teismo sprendimo ar nutarties dalis, kurių kasatorius neskundžia. Be to, bylos išnaginėjimas kasacine tvarka, neužkerta kelio asmeniui įgyvendinti savo teisės įstatymų numatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas ir kreiptis į teismą dėl proceso atnaujinimo.

4.4.6. Kiti ribojimai

Verta pažymėti, kad šis ribojimų sąrašas, įtvirtintas CPK 341 straipsnyje, nėra baigtinis. Nes sistemiškai aiškinant CPK normas, galima rasti ir kitose normose numatytus kasacijos ribojimo atvejus.

---

³⁸ LAT CBS teisėjų kolegijos 2004 m. spalio 6 d. nutartis, c.b. *UAB „Baltijos žuvis (Kaunas)“ v. UAB „Baltijos žuvis (Klaipėda)“*, kat. 117.

³⁹ Driukas A. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

CPK 582 str. 6 dalyje, numatyta, kad teismo nutartis išduoti leidimą, patvirtinti pareiškimą, ar faktus apeliacine tvarka neskundžiami ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos, o dėl kitose CPK XXXIX skyriuje nustatyta tvarka išnagrinėtose bylose priimtų nutarčių kasacija yra negalima.

CPK 151 straipsnio 5 dalis nustato, kad apeliacinės instancijos nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių yra neskundžiamos. Vadovaujantis šia nuostata ir CPK 340 straipsnio 1 dalimi paraleliai, darytina išvada, kad kasacija dėl nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių taip pat yra negalima. Negana to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinėje byloje 3K-3-1063/2003 pasakė, kad „esant tokiam reglamentavimui laikytina, jog kasacine tvarka neskundžiamos tiek apeliacinės instancijos nutartys, kuriomis taikomos laikinosios priemonės, tiek ir apeliacinės instancijos teismo nutartys, priimtose išnagrinėjus atskiruosius skundus dėl pirmos instancijos teismo nutarčių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimais.“⁴⁰ Vadinasi, kasacinis skundas dėl nutarties, kuria panaikintos laikinosios apsaugos priemonės yra negalima.

CPK 285 straipsnio 5 dalyje nustatyta ribojimas neatvykusiai šaliai apskūsti dėl jos priimtą sprendimą už akių kasacine tvarka.

CPK 528 straipsnio 8 dalyje numatyta, kad kasacine tvarka neskundžiami ir preliminarūs sprendimai.

CPK 436 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad teismo įsakymas kasacine tvarka neskundžiamas.

Be visų šių reikalavimų, norint, kad byla būtų nagrinėjama kasacine tvarka, kasacinis skundas turi būti surašytas tinkamai, atitinkamo asmens, pagal įstatymų nustatytus terminus. Šių reikalavimų nesilaikymas gali būti pagrindas atsisakyti priimti kasacinį skundą, tačiau jie bus išsamiai išanalizuoti kitame šio darbo skyriuje.

Svarbu pažymėti, kad bet koks kasacijos ribojimas reiškia Aukščiausiojo Teismo galių ribojimą. Tai tarsi prieštarauja teismo nepriklausomumo garantijoms pačiam spęsti dėl savo jurisdikcijos ribų. Tačiau kasacijos ribojimas gali būti pateisinamas objektyviai. Kadangi kasacijos

---

⁴⁰ LAT CBS teisėjų kolegijos 2003 m. gruodžio 17 d., c.b. 3K-3-1063/2003 *L. Karčiauskaitė v. V. Bužinis*, kat. 117.

paskirtis yra plėtoti vienodą teismų praktiką, kasacinio teismo teisėjų skaičiaus neribotas didinimas yra negalimas, todėl tenka rinktis ribojimus ir tokiu būdu užtikrinti efektyvų vienodos teisės aiškinimą ir taikymą, bei jos plėtotę visoje Lietuvos Respublikoje.

5. Kasacinio skundo turinys, forma ir terminai

Tam, kad kasatoriaus skundas būtų nagrinėjamas kasacine tvarka, nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindus ir juos pagrįsti; kasacinis skundas turi atitikti įstatymo numatytus kasacinio skundo turinio, formos bei kitus reikalavimus.

5.1. Kasacinio skundo turinys, forma

Kasacinis skundas pateikiamas tiesiogiai Lietuvos Aukščiausiajam Teismui (CPK 343 str.) asmeniškai arba paštu. Kasacinį skundą perduoti elektroninio ryšio priemonėmis, pavyzdžiui, elektroniniu paštu ar faksu, kol kas nėra galimybės. Kad kasacinis skundas būtų priimtas atrankos kolegijos, jis turi atitikti tam tikrus turinio reikalavimus ir turi būti pateiktas pagal sąlygas, numatytas CPK 350 straipsnio, 2 dalyje. Atsižvelgiant į tai, kad kasacinis procesas paprastai vyksta rašytine tvarka, ir kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskūstus teismo sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu (CPK 353 str. 1 d.), ir į tai, kad kasatorius savo skunde turi nurodyti priežastis, kuo ši konkreti byla gali pasitarnauti vienodam teisės plėtojimui, yra labai svarbu, kad kasacinis skundas būtų surašytas tinkamai ir pagal įstatymus. CPK 347 straipsnio 3 d. teigiama, kad kasacinius skundus turi surašyti kvalifikuoti specialistai: fizinių asmenų skundus surašo advokatas arba pats kasatorius, jeigu jis turi aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą; juridinių asmenų – be advokato gali surašyti ir juridinio asmens darbuotojai, turintys atitinkamą teisinį išsilavinimą. Taigi darytina išvada, kad paprastai fizinių asmenų skundus surašo advokatai. O tai gana suprantama, juk ne kiekvienas pilietis, neturintis teisinio išsilavinimo, savo kasaciniu skundu galėtų įtikinti Aukščiausiąjį Teismą, jog jo bylos nagrinėjimas pasitarnaus vienodam teisės aiškinimui ir plėtojimui. Akivaizdu, jog ne visi asmenys yra pajėgūs pasisamdyti advokatą. Todėl kyla klausimas ar tokiu būdu nėra sudaromos nelygios ginčo sprendimo sąlygos ir nepažeidžiamas LR Konstitucijos 29 straipsnis, kuriame nurodoma, kad įstatymui, teismui ir kitoms institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs. Taip pat ar nepažeidžiamas Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 13 straipsnis, kuris įpareigoja Lietuvos Respubliką užtikrinti savo piliečiams galimybę pasinaudoti efektyvia teisine pagalba. Šiuo atveju, labai reikšminga Driuko argumentacija, kuris teigia, kad „reikalavimą surašyti kvalifikuotą skundą lemia ne kas kita, o pati kasacinio teismo specifika“. Juk ne teismas, o pačios proceso šalys išdėsto kasacijos pagrindus bei tokiu būdu nubrėžia kasacijos nagrinėjimo ribas. Minėtas reikalavimas jokių

būdu nereiškia neturtingų asmenų teisės paduoti kasacinį skundą, samdyti advokatą jam surašyti, apribojimą, nes būtent dėl šios teisės įgyvendinimo 2002 m. kovo 28 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamas teisinės pagalbos įstatymas Nr. VIII-1591. Šią teisę patvirtina ir CPK 20 straipsnyje numatytas principas, kuriuo garantuojama neturtingiems asmenims nemokama valstybės teikiama teisinė pagalba. Tik advokatas gali „suteikti asmeniui kvalifikuotą teisinę pagalbą ir padėti teismui tinkamai įvykdyti teisingumą civilinėje byloje. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad kalbama apie kvalifikuotą teisinę pagalbą, o kvalifikacijos požiūriu valstybė tikrina tik advokatų teisinių žinių lygį“. ⁴¹

Kasacinis skundas yra procesinis dokumentas, todėl visų pirma jis turi atitikti CPK 111 straipsnyje numatytas sąlygas dėl dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų formos ir turinio. Be visa tai, kasaciniam skundai keliami ir specifiniai reikalavimai, kuriuos galima pagrįsti kasacijos paskirtimi, rašytine bylos nagrinėjimo tvarka kasaciniame procese, kasacijos pagrindais bei kasacijos leidimo sistema. ⁴² Visų pirma, kasatorius turi nurodyti sprendimą ar nutartį, dėl kurio peržiūrėjimo paduodamas kasacinis skundas, t.y. nurodoma įsiteisėjusio sprendimo (nutarties) priėmimo data, jį priėmusio teismo pavadinimas bei byla, kurioje jis priimtas, kartu įvardijant proceso šalis, trečiuosius asmenis ir ginčo esmę arba pateikti bylos numerį. Pavyzdžiui, „*dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 29 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo UAB „Šiaulių banko faktoringas“ ieškinį atsakovės Jolantos Gedvilienės įmonei dėl skolos priteisimo*“.⁴³ Kadangi minėtoje byloje ginčas yra turtinis, pagal CPK 347 straipsnio 1 dalies 2 punktą turi būti nurodyta ginčijama suma, kuri šiuo atveju yra *38 790,01 Lt skolos ir 2304,30 Lt delspinigių*. Kadangi ginčijama suma yra didesnė nei penki tūkstančiai litų, atrankos kolegija tokio kasacinio skundo negalės atmesti pagal jau aptartą CPK 341 straipsnio 2 dalį. Remiantis CPK 347 straipsnio 1 dalies 3 punktu, kasaciniame skunde turi būti nurodyti išsamūs argumentai, kurie nurodytų kasacijos pagrindus, išnagrinėtus šio darbo ankstesniame skyriuje. Čia analizuojamame kasaciniame skunde nurodomas pagrindas pagal CPK 347 str. 2 d. 1 p. – t.y. *apeliacinės instancijos teismas neteisingai aiškino ir taikė faktoringo teisinius santykius reglamentuojančias teisės normas (CK 6.903 - 6.912 straipsniai)* ir aiškina, kuo šis

---

⁴¹ Nekoršius V., „Naujasis civilinio proceso kodeksas ir bendrojo proceso pirmosios instancijos teisme reformos pagrindiniai bruožai“, // Teisė 2002:44. 102-112 psl.

⁴² Driukas A. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas

⁴³ LAT CBS teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 7 d nutartis 3K-3-59, c.b. Jolantos Gedvilienės įmonė v. UAB „Šiaulių banko faktoringas“, kat. 65.; 123.6.

neteisingas aiškinimas pasireiškė, kadangi vien faktinių bylos aplinkybių pateikimas nesudaro pagrindo kasaciniam bylos nagrinėjimui. Toliau seka kasatoriaus prašymas, arba kitaip tariant, kasacinio skundo dalykas. Kasatoriaus prašymas turi sietis su kasacinio teismo teisėmis, numatytomis CPK 359 str. 1 dalyje, kadangi kasatorius negali prašyti teismo to, kas nepriklauso kasacinio teismo kompetencijai. Taigi kasatorė Jolanta Gedvilienė, remdamasi kasaciniame skunde išdėstytais argumentais, prašo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo *panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 29 d. sprendimą ir palikti galioti Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2004 m. gegužės 31 d. galutinį sprendimą*. Tačiau kasatoriaus prašymas nėra bylos nagrinėjimo ribų nustatymas kasaciniame teisme, kasacinis teismas gali priimti visai kitokį sprendimą negu prašo kasatorius ir tai nebus laikoma kasacinio skundo ribų peržengimu. Kasatorius turi teisę pakeisti arba papildyti kasacinį skundą, tačiau jis turi tai padaryti iki tol, kol kasacinis skundas bus priimtas. Vėliau kasacinio skundo keisti ar pildyti jau nebegalima (CPK 350 str. 8 d.). Šis terminas yra naikinamasis.

5.2. Terminai

Be visų šių reikalavimų CPK 350 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatyta, kad kasacinis skundas turi būti paduotas nepraleidus kasacinio skundo padavimo termino. Kasacinio skundo padavimo terminas nustatomas vadovaujantis CPK 345 straipsnio 1 dalimi – kasacinis skundas gali būti paduotas per tris mėnesius nuo skundžiamo sprendimo, nutarties išiteisėjimo dienos. Vieno mėnesio terminas taikomas teismo nutartims dėl užsienio teismų (arbitražų) sprendimo pripažinimo (CPK 812 str. 1 d.) ir leidimo tokį sprendimą vykdyti (CPK 814 str.). Taip pat vieno mėnesio terminas paduoti kasacinį skundą taikomas ir dėl apeliacinio teismo trijų teisėjų kolegijos nutarties, kuria išnagrinėtas atskiras skundas, kuriame skundžiama nutartis dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą (CPK 818 str.) Kasacinio skundo padavimo terminai skaičiuojami pagal bendrąsias procesinių terminų skaičiavimo taisykles, nustatytas CPK 73 str. bei 74 str. 2-7 dalyse. Kasacinio skundo padavimo terminas, lyginant su apeliacinio skundo padavimo terminu, yra gerokai ilgesnis. Tokį terminą pagrindžia pats kasacinio proceso tikslas, kadangi advokato ieškojimas, motyvuoto skundo surašymas, kuriame būtų pateikta ne tik ginčo esmė, bet ir įrodyta reikšmė vienodam teisės aiškinimui bei plėtojimui, išties užtrunka. Tačiau kasacinio skundo padavimo terminas nėra naikinamasis, kadangi CPK 345 str. 2 dalyje numatyta, kad asmenims, praleidusiems kasacinio skundo padavimo terminą dėl priežasčių, kurias teismas pripažįsta

svarbiomis, praleistas terminas gali būti atnaujinamas. Asmuo, prašantis teismo atnaujinti praleistą terminą, prie prašymo turi pridėti įrodymus, kurie pagrįstų, jog terminą praleido dėl svarbių priežasčių. „Svarbios priežastys“ yra vertinamoji sąlyga, dėl to teismas savo nuožiūra nusprendžia, ar pateikti įrodymai yra išties svarbūs, kad kasacinio skundo padavimo terminas galėtų būti atnaujinamas. Verta pažymėti, kad „įstatymų leidėjas, nustatydamas įsiteisėjusių teismų sprendimų ar nutarčių apskundimo kasacine tvarka terminus, siekia užtikrinti teismų sprendimų ir jais nustatytų teisinių santykių stabilumą, todėl praleistas terminas kasaciniam skundai paduoti gali būti atnaujinamas tik išimtiniais atvejais, kai jis praleistas dėl iš tikrųjų labai svarbių priežasčių“⁴⁴. Vis gi atsižvelgiant į CPK 350 straipsnį, darytina išvada, kad klausimai, susiję su kasacinio skundo termino atnaujinimu priklauso atrankos kolegijos kompetencijai. Taigi, priimdama sprendimą dėl kasacinio skundo priėmimo klausimo atrankos kolegija tikrina, ar nėra praleistas terminas, jeigu terminas praleistas, ar yra prašymas atnaujinti praleistą terminą, jeigu terminas yra praleistas ir yra prašymas atnaujinti kasacinio skundo padavimo terminą, ar jame pateiktos ir įrodytos svarbios priežastys, dėl ko buvo praleistas terminas. Vis dėlto kasacinis skundas, net ir tenkinantis visas minėtas sąlygas, gali būti nepriimtas atrankos kolegijos, jeigu jis yra paduotas praėjus daugiau kaip vieneriems metams nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos (CPK 345 str. 2 d.). Taigi, senaties terminas kasaciniam skundai paduoti yra vieneri metai. Tai reiškia, kad suėjus šiam terminui, asmuo praranda teisę paduoti kasacinį skundą ir jokiais aplinkybėmis šis terminas negali būti atnaujintas. Atsitiktiniais atvejais, kai atrankos kolegija suklysta ir priima kasacinį skundą dėl nutarties ar sprendimo, kuris įsiteisėjo prieš vienerius metus, teisėjų kolegija, kuri nagrinės šį skundą, bus priversta tokį procesą nutraukti nutartimi, remdamasi CPK 293 straipsnio 2 dalimi.

5.3. Kasacinio skundo priedai

Kartu su kasaciniu skundu pateikiami ir visi jo priedai, numatyti CPK 347 straipsnio 3 dalyje: skundžiamo sprendimo ar nutarties ir su juo susijusių sprendimų ir nutarčių nuorašai (minėtos bylos atveju – *Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 29 d. sprendimas ir Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2004 m. gegužės 31 d. galutinis sprendimas*), įrodymai apie žyminio mokesčio sumokėjimą arba prašymas atleisti ar atidėti žyminio mokesčio sumokėjimą, bei įrodymai patvirtinantys šio prašymo motyvus (tai galėtų būti dokumentai

---

⁴⁴ Driukas A. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

apie gaunamas pajamas, turto deklaracijos ir pan.). „Jeigu kasaciniame skunde remiamasi konkrečiais Lietuvos Aukščiausiojo Teismo precedentais, Konstitucinio Teismo nutarimais, jų tekstų pateikti nereikia, tačiau kasaciniame skunde privalu tiksliai nurodyti jų duomenis, reikalingus jų paieškai elektroninėse duomenų bazėse“⁴⁵. Taip pat prie kasacinio skundo turi būti pridėti įrodymai, patvirtinantys skundą surašiusio asmens teisinę kvalifikaciją. Jeigu kasacinį skundą surašė pats kasatorius, arba juridinio asmens darbuotojas, jis turi pateikti dokumentą liudijantį, jog jis turi aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą. Jei skundą surašė advokatas, dokumento, įrodančio jo aukštąjį universitetinį išsilavinimą ar priklausymą Advokatų Tarybai, pateikti nereikia, o reikia pridėti teisinių paslaugų sutartis ar jų išrašus. Pažymėtina, kad LR civilinio proceso kodeksas nenumato galimybės kasacinį skundą surašyti advokato padėjėjui. Kasacinį skundą surašo ir jį pasirašo advokatas arba pats kasatorius. Taigi CPK 347 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas privalomas advokato dalyvavimas civilinėje byloje. Jeigu kasacinis skundas surašytas asmens, neturinčio tam teisės, taip pat jeigu kasacinis skundas nepasirašytas arba pasirašytas neįgalinto asmens, tai yra pagrindas atsisakyti priimti kasacinį skundą, kaip paduotą nesilaikant imperatyvių CPK reikalavimų (CPK 350 str. 2 d. 4 ir 5 p.). Tačiau Advokatūros įstatyme, reguliuojančiame advokatų veiklos sąlygas ir tvarką, 39 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatyta, kad advokatas privalo savo veikloje laikytis duotos advokato priesaikos ir įstatymų. O to paties įstatymo 25 straipsnyje, reglamentuojančiame advokato veiklos apribojimus, 1 dalyje nustatyta, kad advokatas neturi teisės būti atstovu ar gynėju byloje, iškeltoje jo tėvams (įtėviams), sutuoktiniui (partneriui), vaikams (įvaikiams), broliams ir seserims. Aiškinant šią teisės normą darytina išvada, kad advokatas neturi teisės atstovauti savo tėvams (įtėviams), sutuoktiniui (partneriui), vaikams (įvaikiams), broliams ir seserims, nepriklausomai nuo pastarojo asmens procesinės padėties byloje. Advokato teikimas teisinių paslaugų pažeidžiant Advokatūros įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje nustatytą apribojimą yra neteisėta advokato veikla ir nesukuria tų teisinių pasekmių, kurios siejamos su teisėta advokato veikla, bei CPK 347 straipsnio 3 dalies aspektu. Todėl atvejais, kai advokatas surašys ir pasirašys kasacinį skundą savo tėvams (įtėviams), sutuoktiniui (partneriui), vaikams (įvaikiams), broliams ir seserims, yra pagrindas Lietuvos Aukščiausiajam Teismui konstatuoti, kad kasacinis skundas yra surašytas ir pasirašytas tam teisės neturinčio asmens ir neatitinka imperatyvių CPK 347 straipsnio 3 dalies reikalavimų.⁴⁶

---

⁴⁵ Laužikas E., V. Mikelėnas, V. Nekrošius, „Civilinio proceso teisė“. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2

⁴⁶ LAT CBS teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis, c.b. 3K-3-499, *J. Jurčikonienė v. UAB „Dainava“*, kat. 123.8

Visi dokumentai turi būti pateikti laikantis procesinių dokumentų pateikimo taisyklių, numatytų CPK 113 – 114 straipsniuose. Proceso dokumentų įteikimą asmenims, esantiems Lietuvos Respublikos teritorijoje ar užsienyje reglamentuoja CPK 804 straipsnis – tokie dokumentai yra siunčiami, o jie turi būti išversti į anglų arba kitą asmeniui, kuriam šie procesiniai dokumentai siunčiami, suprantamą kalbą. Kasacinio skundo nuorašų turi būti tiek, kiek yra byloje šalių ar trečiųjų asmenų, nes būtent jiems bus išsiunčiamas kasacinio skundo nuorašas kartu su pranešimu apie kasacinio skundo įrašymą į Lietuvos Aukščiausiajame Teisme kasacine tvarka nagrinėtinų bylų sąrašą (CPK 350 str. 7 d.)

6. Prisdėjimas, atsiliepimas į kasacinį skundą ir kasacinio skundo atsisakymas

Kasacinis skundas yra svarbus ne tik pačiam kasatoriui, bet ir kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims. Visų pirma tiems asmenims, kurių interesai ir požiūris sutampa su kasatoriaus nuomone ir interesais. Tokie asmenys gali prisidėti prie kasacinio skundo. Prisdėjimo prie kasacinio skundo institutas reglamentuojamas CPK 348 straipsnyje. Asmuo, prisidedantis prie kasacinio skundo (pvz. tretieji asmenys nepareiškiantys savarankiško reikalavimo, bet suinteresuoti konkrečiau kasacinio proceso baigtimi, arba kasatoriaus bendrininkai ir pan.), negali pareikšti savarankiško reikalavimų, toks pareiškimas galimas tik dėl to paties kasacinio skundo dalyko bei pagrindo. Vadinasi, prisidedantis asmuo išreiškia savo pritarimą kasaciniam skundai bei nesutikimą su apeliacinės instancijos priimtu teismo sprendimu (nutartimi). Galima teigti, kad asmuo, prisidedantis prie kasacinio skundo, yra tam tikra prasme priklausomas nuo kasatoriaus, kadangi pastarajam atsisakius kasacinio skundo ir kasaciniam teismui tokį atsisakymą priėmus, kasacinis procesas bus nutrauktas, o prisdėjusio asmens pareiškimas nebus nagrinėjamas (išskyrus atvejus, kai kasacinį skundą padavė ir kiti byloje dalyvaujantys asmenys). Prisidėti prie kasacinio skundo gali tik byloje dalyvaujantys asmenys. Pažymėtina, kad įstatymas nedraudžia kasatoriui prisidėti prie kito kasacinio skundo. Pareiškimas dėl prisdėjimo prie kasacinio skundo yra procesinis dokumentas, kuris pateikiamas raštu tiesiogiai Lietuvos Aukščiausiajam Teismui. Jame turi būti nurodyta prie kurio iš byloje dalyvaujančių asmenų prisidedama. Tokiam pareiškimui netaikomas žyminis mokestis, kadangi juo nėra pareiškiamas savarankiškas reikalavimas. Taip pat nereikalaujama, kad jį surašytų advokatas. Pareiškimai dėl prisdėjimo prie kasacinio skundo turi būti pateikti per vieną mėnesį nuo kasacinio skundo įrašymo į Lietuvos Aukščiausiajame Teisme kasacine tvarka nagrinėtinų bylų sąrašą (CPK 348 str. 1 d. ir 351 str. 1 d.). Šis terminas nėra naikinamasis ir galima prašyti jį atnaujinti. Kai

prašymo atnaujinti terminą nėra arba toks prašymas netenkinamas, prisidėjimas nepriimamas ir gražinamas jį padavusiam asmeniui. Prisidedantis prie kasacinio skundo asmuo turi pateikti tiek savo prašymo kopijų arba egzempliorių, kiek yra bylos šalių arba byloje dalyvaujančių asmenų. Prisidėjimo prie kasacinio skundo klausimą sprendžia atrankos kolegija. Nustačiusi, kad toks pareiškimas atitinka įstatymo numatytus reikalavimus, ji priima prisidėjimo prie kasacinio skundo pareiškimą. Radus reikalavimų neatitikimų, ji atsisakys priimti pareiškimą. Pažymėtina, kad prisidėjimo prie kasacinio skundo pareiškimui, kaip ir kasaciniam skundai, netaikomas procesinių dokumentų turinio trūkumų ištaisymas (CPK 115). Prisidėjimui prie kasacinio skundo yra numatytas naikinamasis terminas, siekiant užtikrinti proceso koncentruotumo ir operatyvumo principus. Pareiškimai dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo, jų papildymai bei pakeitimai, turi būti padaryti iki klausimo dėl kasacinio skundo priėmimo išsprendimo iš esmės, o pateikti praleidus nustatytą terminą, priimami nebus ir bus gražinti jį padavusiam asmeniui (CPK 350 str. 8 d., 348 str. 3 ir 4 d.).

Antra grupė asmenų, kurie turi rengtis kasaciniam procesui yra bylos šalis priešinga kasatoriui. Atkreiptinas dėmesys, kad būtent įsigaliojus naujam civilinio proceso kodeksui, priešingos kasatoriui bylos šalies atsiliepimas į kasatoriaus skundą tapo šalies pareiga, o ne teisė. Tokiu būdu užkertamas kelias galimam pažeidimui, susijusiam su priešingos kasatoriui šalies teise būti išklausytam, kuris galėtų atsirasti rašytiniame procese. Vadinasi, jeigu šalis nesilaikys įstatymo numatytos pareigos, jai bus už tai pritaikyta sankcija – ji neteks galimybės išsakyti savo pozicijos teismui, kuri galės būti taikoma net ir žodinio proceso tvarka, kadangi teismas gali atsisakyti priimti atsakovo motyvus, kurie galėjo būti pateikti atsiliepime į ieškinį, jeigu mano, kad vėlesnis jų pateikimas užvilkins sprendimo priėmimą byloje (CPK 340 str. 5 d. ir 142 str. 3 d.).⁴⁷ Atsiliepimui į kasacinį skundą numatytas toks pats terminas kaip ir prisidėjimui prie kasacinio skundo, t.y. per vieną mėnesį nuo skundo įrašymo į Lietuvos Aukščiausiajame Teisme kasacine tvarka nagrinėtinų bylų sąrašą, kuris nėra naikinamasis ir gali būti atnaujinamas (žr. ankstesnę pastraipą). Dėl termino praleidimo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs 2004 m. gegužės 19 d. civilinėje byloje 3K-3-320/2004, kur teigiama, kad kai terminas yra praleistas nežymiai (šioje konkrečioje byloje penkias dienas iš kurių dvi dienos buvo nedarbo dienos), tai sprendžiant, ar asmuo prarado teisę apskusti sprendimą dėl numatytos apskundimo procedūros nesilaikymo, būtina įvertinti patį pažeidimo pobūdį, t.y. ar termino praleidimui turėjo įtakos netinkamas naudojimas proceso suteiktomis teisėmis, ar įvykusi klaida, ir jeigu proceso dalyvis elgėsi procesiškai sąžiningai, dėl

---

⁴⁷ Driukas A. „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, Jurisprudencija, 2002, 28 (20);

klaidos jis neturėtų prarasti procesinės teisės.⁴⁸ Tačiau priešingai nei pareiškimas dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo, jis turi būti surašytas advokato, kadangi jame turi būti išdėstyta teisiškai argumentuota kasacinio skundo kritika, o jo pagrindą gali sudaryti tik teisės, bet ne fakto, klausimai. Būtent dėl šių priežasčių įstatymo numatytas reikalavimas – atsiliepiamą į kasacinį skundą surašyti advokatui yra tikslingas, nes tik teisinį išsilavinimą turintis asmuo gali tinkamai surašyti tokio tipo procesinį dokumentą ir užtikrinti kvalifikuotą teismo procesą. Iš esmės atsiliepimui į kasacinį skundą taikomi tokie patys reikalavimai, kaip ir kasaciniam skundai (dėl turinio, advokato pasirašymo ir pan.), jau nagrinėti šiame darbe. Todėl ir dėl jo priėmimo klausimo sprendžia atrankos kolegija CPK 350 straipsnyje nustatyta tvarka. Jeigu atrankos kolegija nustato tam tikrus trūkumus, atsiliepiamo ji nepriima ir gražina jį pateikusiam asmeniui, surašydama nutartį, kuri yra galutinė ir neskundžiama. Asmuo, ištaisęs atrankos kolegijos konstatuotus atsiliepiamo į kasacinį skundą trūkumus, gali vėl jį pateikti ir jeigu jo padavimo terminas nėra pasibaigęs atrankos komisija turės jį priimti. Atsiliepiamą į kasacinį skundą, kaip beje ir prisidėjimą prie kasacinio skundo galima taisyti ir pildyti iki klausimo dėl kasacinio skundo priėmimo išsprendimo, vėliau pataisymai ar papildymai nėra priimami ir gražinami juos padavusiam asmeniui (CPK 351 str. 1 d., 350 str. 8 d.)

Be to, kas pasakyta, svarbu pažymėti, kad įstatyme yra numatyta galimybė kasatoriui atsisakyti kasacinio skundo, tokiu būdu dar labiau pabrėžiant civilinio proceso dispozityvumo principą. Kasacinio skundo kasatorius gali atsisakyti tik iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos. Jeigu procesas yra rašytinis, kasatorius turi teisę atsisakyti kasacinio skundo iki dalyvaujančių byloje asmenų kalbų pabaigos teismo posėdyje, rašytinio proceso metu – iki teismo posėdžio pradžios (CPK 349 str. 1 d.). Pareiškime dėl kasacinio skundo atsisakymo kasatorius turi aiškiai nurodyti, kad jam yra žinomos tokio atsisakymo pasekmės, o jeigu jis apie tai nėra nurodęs, teismas išsiunčia kasatoriui pranešimą, kuriame nurodomos atsisakymo pasekmės, ir jeigu kasacinis teismas per septynias dienas negauna kasatoriaus atšaukimo dėl kasacinio skundo atsisakymo, pripažįstama, kad kasatorius kasacinio skundo atsisako. Žodinio bylos nagrinėjimo metu, kasacinis teismas žodžiu išaiškina kasatoriui jo kasacinio skundo atsakymo padarinius ir tai užfiksuojama teismo protokole. Kasatoriui turi būti žinoma, kad toks jo atsisakymas užkerta kelią dar kartą su kasaciniu skundu kreiptis į kasacinį teismą dėl to paties sprendimo (nutarties) arba jo (jos) dalies, kadangi pakartotinis kasacinis procesas yra negalimas. Atsisakius kasacinio skundo, CPK 349 str. nenumatytas žyminio mokesčio gražinimas. Tačiau klausimą dėl žyminio mokesčio teisėjų kolegija civilinėje byloje 3K-3-

---

⁴⁸ LAT CBS 2004 m. gegužės 19 d. nutartis 3K-3-320, c.b. *P. Kairys v. antstoliai*, kat. 117; 120.

212/2005 išsprendė šitaip: kolegija pritaikė CPK 87 straipsnio 1 dalies 2 punktą pagal analogiją, kur numatyta, kad ieškovui atsisakius pareikšto ieškinio grąžinama 75 procentai sumokėto žyminio mokesčio sumos ir grąžino ieškovui 75 procentus minėtos sumos.⁴⁹

Taip pat kasatoriui turi būti žinoma, kad atsisakius kasacinio skundo, pasibaigia ir CPK 363 straipsnyje numatytos teismo taikytos priemonės dėl sprendimo ar nutarties vykdymo sustabdymo.

Jeigu kasacinis teismas, patikrinęs skundžiamą sprendimą ar nutartį viešojo intereso apsaugos aspektu, nemato jokių priežasčių, dėl ko jis neturėtų priimti kasacinio skundo atsisakymo, kasacinis teismas nutartimi nutraukia kasacinį procesą, išskyrus atvejus, jeigu kasacinį skundą yra padavę ir kiti byloje dalyvaujantys asmenys, ir apie tai informuoja šalis ir trečiuosius asmenis, išsiunčiant jiems nutarties nuorašą (CPK 349 str. 1 d.). Pažymėtina, kad ši kasatoriaus teisė yra neabsoliuti. Išimtiniais atvejais kasacinis teismas gali nepriimti kasacinio skundo atsisakymo, t.y. kai teismas konstatuoja, jog toks kasacinio skundo atsisakymas prieštarauja imperatyvioms įstatymo nuostatomis ir viešajam interesui (CPK 349 str. 2 d. ir 42 str. 2 d.). Tokį savo sprendimą kasacinis teismas turi argumentuoti, nurodydamas kokioms imperatyvioms įstatymo nuostatomis kasatoriaus atsisakymas nuo kasacinio skundo prieštarauja arba kaip pasireiškia viešo intereso pažeidimas. Šie kasacinio teismo argumentai išdėstomi kasacinio teismo nutartyje, kuria byla kasacine tvarka išsprendžiama iš esmės.

7. Atrankos kolegija

Lietuvoje, kaip ir Norvegijos Karalystėje, šalia Aukščiausiojo Teismo yra speciali atrankos kolegija, kuri atrenka skundus, nagrinėtinus kasacine tvarka ir tokiu būdu sumažina bylų, patenkančių į Aukščiausiąjį Teismą, srautą. Atrankos kolegija sprendžia paduoto kasacinio skundo priėmimo klausimą, ji taip pat sprendžia dėl pareiškimo atnaujinti praleistą terminą kasaciniam skundui paduoti. CPK 350 str. 1 dalyje numatyta atrankos kolegijos sudėtis, o būtent: „kasacinio skundo priėmimo klausimą sprendžia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas ar šio teismo

---

⁴⁹ LAT CBS 2005 m. kovo 30 d. nutartis 3K-3-212, c.b. *R. Savickaitė v. 359oji gyvenamojo namo statybos bendrija*, kat. 123.8.

Civilinių bylų skyriaus pirmininko iš trijų teisėjų sudaryta atrankos kolegija.“ Remiantis šia norma darytina išvada, kad kasaciniam teismui paliekama teisė pačiam spręsti, kokius skundus nagrinėti. Kasacinio skundo priėmimo klausimas sprendžiamas balsavimo būdu, jis yra laikomas priimtas jeigu už jį balsavo bent vienas iš atrankos kolegijos narių. Tokiu būdu siekiama išlaikyti viešo ir privataus intereso pusiausvyrą – „, bent vieno kolegijos nario pareikštą įsitikinimą esant kasacijos pagrindą ir, priešingai, abejonę dėl skundžiamo teismo sprendimo ar nutarties teisėtumo viešojo intereso požiūriu vertinant kasatoriaus naudai“.⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkas turi teisę nustatyti ir keisti atrankos kolegijos sudėtį. Jie taip pat turi teisę nustatyti terminą, kiek ilgai teisėjai gali būti atrankos kolegijos nariais. Be to, CPK 352 str. 1 dalyje taip pat numatyta, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, Civilinių bylų skyriaus pirmininkas, laikydamiesi nustatytos bylos paskirstymų tvarkos, nutartimi sudaro teisėjų kolegiją, paskiria jos pirmininką bei nustato posėdžio datą. Atrankos kolegija taip pat sprendžia klausimus susijusius su termino žyminiam mokesčiui, kai netenkinamas prašymas atleisti nuo žyminio mokesčio sumokėjimo ar prašymas atidėti žyminį mokestį, nustatymu (tokio nurodymo neįvykdymas yra pagrindas atsisakyti priimti skundą), prisidėjimu prie kasacinio skundo (CPK 348 str. 4 d.), atsiliepimų į kasacinį skundą priėmimų. Svarbu pažymėti, kad atrankos kolegija, kaip ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, Civilinių bylų skyriaus pirmininkas, teisėjų kolegija ar Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija, turi teisę sustabdyti kasacine tvarka skundžiamo sprendimo ar nutarties vykdymą tol, kol byla bus išnagrinėta kasacine tvarka (CPK 363 str.). Būtent atrankos kolegijos nutartimi yra sustabdomas įsiteisėjusio sprendimo ar nutarties vykdymas tuo metu, kai kasacinis procesas yra jau prasidėjęs. Kasacinio skundo priėmimo klausimas sprendžiamas priimant nutartį rašytine proceso tvarka (CPK 350 str. 1 d. ir 4 d). Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama. Nutartį sudaro įžanginė ir rezoliucinė dalys, taip pat yra išdėstomi motyvai, kuriais remiantis kasacinis skundas priimamas arba jį atsisakoma priimti. Terminas, per kurį atrankos kolegija turėtų nuspręsti kasacinio skundo priėmimo klausimą, nėra sureglamentuotas įstatymais. Tačiau remiantis civilinio proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principu, šis klausimas neturėtų būti atidėliojamas ir išsprendžiamas kaip įmanoma greičiau.

Atrankos kolegija tikrina, ar kasacinis skundas atitinka visus įstatymo numatytus reikalavimus, kurie jau buvo nagrinėti šiame darbe. Taigi, apibendrinant, atrankos kolegija patikrina:

---

⁵⁰ Driukas A. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.

- 1) ar buvo laikytasi terminų, ir kitų su terminais susijusių sąlygų;
- 2) ar buvo paisoma leidimų sistemos reikalavimų kasaciniam skundai, numatytų CPK 341 str.;
- 3) ar kasacijos skunde yra išdėstyti įstatymų nustatyti kasacijos pagrindai, numatyti CPK 346 str. 2 d.;
- 4) ar laikytasi kasacinio skundo turinio reikalavimų, numatytų CPK 347 str.;
- 5) ar kasacinis skundas pasirašytas įgalioto asmens, ar jį padavė asmuo, turintis kasacinio skundo iniciatyvos teisę;
- 6) ar kasacinis skundas nėra pateiktas pakartotinai dėl jau skųstos apeliacinės teismo nutarties ar skundo;
- 7) ar sumokėtas žyminis mokestis. Jei yra prašymas iš dalies atleisti arba atidėti žyminio mokesčio sumokėjimą, atrankos kolegija svarsto tokį prašymą. Jeigu atrankos kolegija nusprendžia netenkinti prašymo iš dalies sumažinti žyminį mokestį arba atidėti jo sumokėjimą, tuomet ji nutartimi nustato terminą, kada žyminis mokestis turi būti sumokėtas, o jo nesumokėjimas per nustatytą terminą, bus pagrindas atsisakyti priimti kasacinį skundą. (CPK 350 str. 3 d.)

Atrankos kolegija, patikrinusi minėtus kasaciniam skundai keliamus reikalavimus, gali surasti tam tikrų trūkumų arba neatitikimų. Trūkumus, išskyrus praleistą terminą ir pakartotinę kasaciją, atrankos kolegija leidžia ištaisyti, ir tokio kasacinio skundo padavimas per įstatymų nustatytą terminą nėra laikomas pakartotine kasacija (CPK 350 str. 5 d.). Pavyzdžiui, kasacinis skundas paduodamas dėl teismo sprendimo, kuris nėra nagrinėtas apeliacine tvarka, tokį kasacinį skundą atrankos kolegija priims, kai skundžiamas sprendimas bus išnagrinėtas apeliacine tvarka, jis bus surašytas laikantis visų kitų reikalavimų ir paduotas per įstatymų numatytą terminą.

Taigi atrankos kolegija nusprendusi, kad kasacinis skundas surašytas tinkamai ir paduotas laiku bei laikantis įstatymu nustatytos tvarkos, jame išdėstyti kasaciniam skundai taikomi reikalavimai bei nurodyti kasacijos pagrindai, atrankos kolegija priima skundą, surašydama motyvuotą priėmimo nutartį. Tokios nutartys yra labai svarbios formuojant kasacinių skundų priimtinumą praktiką, tačiau čia susiduriama su kita problema – šios nutartys nėra skelbiamos viešai ir asmeniui, kuris nėra tiesiogiai susijęs su konkrečiu kasaciniu procesu, užkertamas kelias susipažinti su atrankos kolegijos priimtomis motyvuotomis nutartimis dėl kasacinio skundo priėmimo arba atsisakymo jų priimti. Todėl siūlytina šias nutartys skelbti viešai, pavyzdžiui Lietuvos Aukščiausiojo Teismo žiniatinklio svetainėje, ir tokiu būdu plėtoti kasacinio skundo priimtinumą praktiką. Priimtas kasacinis skundas chronologine tvarka įrašomas į Lietuvos Aukščiausiajame Teisme kasacine tvarka nagrinėtinų bylų sąrašą.

8. Išvados ir pasiūlymai

1. Kasacija yra civilinio proceso stadija, kurios metu patikrinami įsiteisėję teismo sprendimai ar nutartys ir aiškinamasi, ar nėra materialinės ir proceso teisės pažeidimų, turėjusių reikšmingos įtakos neteisėto teismo sprendimo ar nutarties priėmimui, ar skundžiamas teismo sprendimas ar nutartis nenukrypsta nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos.
2. Kasacinio teismo funkcijas Lietuvoje vykdo vienintelė institucija – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kurio paskirtis yra ne tik vykdyti teisingumą konkrečioje byloje, bet ir užtikrinti vienodą teismų praktiką, vienodą teisės aiškinimą ir taikymą bei jos plėtotę visoje Lietuvos Respublikos valstybėje.
3. Kasacinį procesą inicijuoti gali bet kuris byloje dalyvaujantis asmuo, nepriklausomai nuo to, ar jis tiesiogiai dalyvavo tik pirmos instancijos ir (arba) apeliacinės instancijos teismuose, nes suteikimas teisės apeliacinį skundą paduoti tik apeliantui, pažeistų civilinio proceso lygiateisiškumo principą ir neatitiktų civilinio proceso tikslų.
4. Kasacinio teismo prerogatyva inicijuoti kasacinį procesą Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekse nenumatyta, tokiu būdu užtikrinamas teismo nešališkumo, neutralumo principai bei civilio proceso dispozityvumo principas.
5. Kasacinis teismas nagrinėja tik teisės, bet ne fakto, klausimus. Tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pripažįsta, kad neretai teisės klausimo be faktinių bylos aplinkybių nustatyti neįmanoma, o ir nustatyti kas yra fakto, o kas yra teisės klausimas gali būti sudėtinga. Tai dažniausiai lemia atitinkamas vidaus teisėje nusistovėjęs teisinis interpretavimas ir argumentavimas.
6. Viešasis interesas reikalauja, kad nepriklausomai nuo kasaciniame skunde nurodytų argumentų, visais atvejais kasacinio nagrinėjimo metu turi būti patikrinta, ar nėra absoliučių teismo sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindų. Dėl šios priežasties

kasacinis teismas gali peržengti kasacinio skundo ribas. Toks peržengimas nepažeidžia civilinio proceso dispozityvumo principo, o yra pateisinamas pačia kasacinio proceso prigimtimi – ginti viešą interesą.

7. Lietuvoje egzistuoja kasacijos leidimų sistema, kuria siekiama sumažinti į kasacinį teismą patenkančių bylų srautą bei užtikrinti, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėtų tik tas bylas, kurių nagrinėjimas leistų plėtoti teisę ir užtikrinti vienodą jos aiškinimą.
8. Kasacija yra ekstraordinarinė teismo sprendimų teisėtumo kontrolės forma, galima tik išimtiniais atvejais, kurie apibrėžiami Civilinio proceso kodekse, įtvirtinant kasacijos pagrindus.
9. Kasacijos pagrindai yra nustatomi, siekiant išgryninti aukščiausiųjų teismų praktiką, todėl kasacijos pagrindais gali būti tik esminiai, vienodam teisės taikymui ir aiškinimui svarbūs materialinės ar proceso teisės pažeidimai, esminiai nukrypimai nuo Aukščiausiojo Teismo suformuotos vienodos teismų praktikos, bendrųjų teisės principų pažeidimai, reikšmingi teisės plėtotei teisės klausimai.
10. Bet koks kasacijos ribojimas reiškia aukščiausiojo teismo galių ribojimą. Tai tarsi prieštarauja įstatymo numatytoms teismo nepriklausomumo garantijoms – pačiam spęsti dėl savo jurisdikcijos ribų. Tačiau kasacijos ribojimas gali būti pateisinamas objektyviai: atsižvelgiant į tai, kad kasacijos paskirtis yra plėtoti vienodą teismų praktiką, kasacinio teismo teisėjų skaičiaus neribotas didinimas yra negalimas, todėl tenka rinktis ribojimus.
11. Kasacinis teismas yra saistomas žemesnės instancijos teismo, kadangi kasacine tvarka apskūsto viso teismo sprendimo ar nutarties ar jo (jos) dalies teisėtumą kasacinis teismas sprendžia vadovaudamasis bylą nagrinėjusios pirmos ir apeliacinės instancijos teismų nustatytais aplinkybėmis. Kasacinis teismas negali vertinti ar tirti naujų aplinkybių, o naujai atsiradusios aplinkybės negali turėti įtakos įsiteisėjusių procesinių sprendimų teisėtumui ar pagrįstumui.

12. Kasacijos procese įvestas privalomas advokato atstovavimas. Minėtas reikalavimas jokių būdu nereiškia neturtingų asmenų teisės paduoti kasacinį skundą, samdyti advokatą jam surašyti, apribojimą, nes šiai teisei įgyvendinti buvo priimtas Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamas teisinės pagalbos įstatymas Nr. VIII-1591, toks reikalavimas taip pat garantuoja kvalifikuotą kasacinį procesą.
13. Su naujuoju civilinio proceso kodeksu Lietuvos kasaciniame procese atsiradusi dar viena naujovė – atrankos kolegija, kurios tikslas atrinkti skundus, nagrinėtinus kasacine tvarka, ir tokiu būdu padeda sumažinti bylų, patenkančių į Aukščiausiąjį Teismą, srautą, ir tuo pačiu užtikrinti efektyvų kasacinio teismo darbą vienodai aiškinant ir taikant teisę visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, bei ją plėtojant.
14. Kasacijos ribojimų tikslas nėra susiaurinti asmens teisių teisėtu būdu apginti savo pažeistas teises ar interesus. Tokiais ribojimais siekiama Lietuvos Aukščiausiam Teismui – vienintelei institucijoje Lietuvoje vykdančiai kasacinio teismo funkcijas – palengvinti garantuoti pagrindinį kasacijos tikslą ir pagrindinę kasacinio teismo paskirtį – formuoti vienodą teismų praktiką aiškinant ir taikant teisės normas bei plėtoti teisę. O asmenims, kurių teisės ar interesai yra pažeisti, bet dėl vieno ar kitų priežasčių jie negali paduoti kasacinio skundo, išlieka galimybė pasinaudoti kitomis teisinėmis gynybos priemonėmis.
15. Nors kasacinio proceso ribojimas turtiniu kriterijumi yra argumentuojamas siekiu sumažinti kasacinių skundų srautą, kurie patenka Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, ir atsižvelgiant į tai, kad naujajame civilinio proceso kodekse buvo atsisakyta skirstyti civilinių teisinių santykių subjektus į fizinius ir juridinius asmenis pagal kasacinio skundo bylos ginčo sumą, vis dėlto toks ribojimas kelia diskusijų, kadangi net ir tokioje byloje, kurios ginčo suma nesiekia penkių tūkstančių litų, gali būti teisės klausimas, reikšmingas teisės plėtojimui. Todėl siūloma esant mažesnei bylos ginčo sumai, nei tai, kuri duoda pagrindą kasacijai, leisti apeliaciniam teismui nagrinėjusiam konkrečią bylą spręsti dėl kasacinio skundo toje byloje leistinumą. Tokiu būdu bus garantuojama, kad kasacijos pagrindą sudarys ne bylos ginčo suma, o teisinė problema.

16. Atsižvelgiant į tai, kad kasacinio teismo paskirtis yra ginti viešą interesą, būtų tikslinga apsvarstyti užsienio valstybių praktiką (Italijos, Vokietijos ar Belgijos) ir leisti generaliniam prokurorui dėl viešo intereso inicijuoti kasacinį procesą byloje, kurioje žemesnės instancijos teismo sprendimas akivaizdžiai prieštarauja įstatymams ir sudaro reikšmingas problemas vienodam teisės aiškinimui.
17. Lietuvoje nėra numatytas tiesioginės kasacijos institutas, tačiau siekiant sutaupyti tiek teismo, tiek bylos šalių laiką ir lėšas, vertėtų apsvarstyti galimybę įteisinti tiesioginę kasaciją tais atvejais, kai akivaizdžiai matyti, jog pirmos instancijos teismas padarė reikšmingą teisinę klaidą.
18. Atrankos kolegijos motyvuotos nutartys dėl kasacinio skundo priėmimo arba atsisakymo jį priimti yra labai reikšmingos, formuojant kasacinio skundo priimtinumą praktiką, todėl siūlytina šias nutartis skelbti viešai.

Šaltiniai

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Konstitucijai“
3. Council of Europe Committee of Ministers Recommendation No R. (95) 5 of the Committee of Ministers to Member States Concerning the Introduction and Improvement of the Functioning of Appeal Systems and Procedures in Civil and Commercial Cases, 1995 February 7 and its Explanatory Memorandum.
4. Civilinio proceso kodeksas, patvirtintas Lietuvos Respublikos 2002 m. vasario 28 d. įstatymu Nr. IX-743 // Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.
5. Lietuvos Respublikos 1994 m. gegužės 31 d. teismų įstatymas, Nr I-480 (paskutinė redakcija – 2003 m. balandžio 17 d.)
6. Lietuvos Respublikos 1994 m. lapkričio 8 d. įstatymas Nr. I-636 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo“ // Valstybės žinios. 1994 Nr. 93-1809.
7. Lietuvos Respublikos 1996 m. liepos 9 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. I-1445 // Valstybės žinios 1996. Nr. 67-1606.
8. Lietuvos Respublikos 1998 m. gruodžio 10 d. Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. VIII- 959 // Valstybės žinios. 1998. Nr. 112-3106.
9. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas Nr. IX-2066, // Valstybės žinios 2004. Nr. 50-1362.
10. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 4, 7, 15, 16, 25, 49 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. X-334, // Valstybės žinios 2005, Nr. 88-3296 (įsigaliojo nuo 2005-07-21).

11. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995. Nr. 40-987.
12. Lietuvos Respublikos teismų įstatymas // Valstybės žinios. 1994. Nr. 46-851.
13. Lietuvos Respublikos teismų įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002. Nr. 17-649.
14. Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas Nr. IX-216, // Valstybės žinios, 2001. Nr. 31-1010.
15. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 30-87.

Publikacijos

16. Constitution of Germany (University of Wuerzburg's International Constitutional Law Version) // <http://www.jurisprudencia.de/jurisprudencia.html>; prisijungimo laikas: 2005-11-08.
17. Driukas A. „Kasacinio proceso reglamentavimas naujame civilinio proceso kodekse“, Jurisprudencija, 2002, 28 (20); 164-167.
18. Driukas A. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.
19. Fisher H. D. German Legal System and Legal Language. London: Cavendish Publishing Limited, 1996.
20. H. Koch and F. Diedrich. Civil Procedure in Germany. München: Kluwer Law International, 1998.
21. International Encyclopedia of Laws / ed. R. Blanpain. Hague: Kluwer Law International, 2004. Vol. I-II.
22. Krivka E. „Viešojo intereso apsauga naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse“, Jurisprudencija, 2003, 37 (29); 26-34.
23. Kvietkauskas J. (red.) Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija. 1985.

24. Laužikas E., V. Mikelėnas, V. Nekrošius, "Civilinio proceso teisė". Vilnius: Justitia, 2005. Tomas 2.
25. Maksimaitis M. Užsienio teisės istorija. Vilnius: Justitia, 1998.
26. Margaret D. de Boer, J. Henritte van Dam-Lely, Marielle E. Koppenal-Laforce et al. „Access to Civil Procedure Abroad“, 1996. Kluwer Law International, the Hague, the Netherlands.
27. Mikelėnas V. „Civilinio proceso vienodinimas bei derinimas ir naujas Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodeksas“, Jurisprudencija 2002 Nr. 28 (20).
28. Mikelėnas V. Civilinio proceso teisės novelos ir jų taikymo problemos, Teisės problemos, 1999 Nr. 4
29. Mikelėnas V., Civilinis procesas I dalis, Justitia 1997.
30. Mikelėnas V., Civilinis Procesas II dalis, Justitia 1997.
31. Nekrošius V., „Naujasis civilinio proceso kodeksas ir bendrojo proceso pirmosios instancijos teisme reformos pagrindiniai bruožai“, // Teisė 2002:44. 102-112 psl.
32. Nekrošius V., Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės. V. Justitia, 2002.
33. Šulcas, „Kasacija naujajame civilinio proceso kodekse“, Juristas, 2005:5.
34. V. Mikelėnas, The Proposed ALI/UNIDROIT Principles and Rules of Transnational Civil Procedure and the New Code of Civil Procedure in Lithuania , // www.unidroit.org/english/publications/review/articles/2001-4/2001-4-mikelenas.pdf; prisijungimo laikas: 2005-07-27.
35. Valančius V. Kai kurie naujojo civilinio proceso bruožai, Jurisprudencija, 2002: 28 (20)
36. Valančius V. Naujojo civilinio proceso kodekso naujovės., Teisės problemos, 2003 Nr. 1.
37. Елисеев Н.Г. Гражданское процессуальное право зарубежных стран. Москва: Статут, 2000.
38. Тихомиров М.Ю. Юридическая энциклопедия. Москва: Юринформцентр, 1995.

Teismų praktika

39. H. Daktaro byla v. Lietuva (pareiškimas Nr. 42095/98), Europos Žmogaus Teisių Teismas, Strasbūras, 2000 m. spalio 14 d. sprendimas.
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. spalio 27 d. nutartis 3K-3-539/2004, c.b. *UAB „Santehnika“ v. Gyvenamųjų namų statybos bendrija ir kt.*, kat. 117.; 125.6.;
41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. gegužės 24 d. nutartis 3K-3-157, c.b. *J. Kručaitė v. A. Jurkevičienė*, kat. 42
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002m. vasario 27 d. nutartis 3K-3-347/2002, c.b. *Dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais*, kat. 15.2.2.8
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis, c.b. *Dėl žemės valdymo nuosavybės teise fakto nustatymo*, kat. 123.8; 124.2.9.
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. kovo 26 d. nutartis c.b. *L. Vilkancienė v. O. Kondratienė*, Nr. 3K-3-413/2003, kat. 25.3
45. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. spalio 6 d. nutartis 3K-3-469, c.b. *UAB „Baltijos žuvys (Kaunas)“ v. UAB „Baltijos žuvys (Klaipėda)“*, kat. 117.
46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis, c.b. 3K-3-499, *J. Jurčikonienė v. UAB „Dainava“*, kat. 123.8
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. kovo 29 d. nutartis 3K-7-119, c.b. *AB bankas „NORD/LB Lietuva“ v. R. Naraškevičius*, kat. 21.6.; 44.5.1.; 44.5.2.1.; 123.9;
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. balandžio 21. nutartis 3K-3-249, c.b. *P. Baltuška v. UAB „NORD/LB gyvybės draudimas“*, kat. 37.6.; 117.; 118.

49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2001 m. spalio 29 d. nutartis 3K-3-1036, c.b. *Kauno miesto valdyba v. UAB „Noreksas“*, kat. 45.5; 117.
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. gruodžio 17 d., c.b. 3K-3-1063/2003 *L. Karčiauskaitė v. V. Bužinis*
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. spalio 14 d. nutartis 3K-3-1164, c.b. *VSDFV Klaipėdos skyrius v. UAB „Raisdimas“*, kat. 125.1; 117.
52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. kovo 29 d. nutartis 3K-3-43/1999, civilinėje byloje *S. Varanius v. Plungės „Ryto“ vidurinė mokykla*, kat.5.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 7 d. nutartis 3K-3-59, c.b. *Jolantos Gedvilienės įmonė v. UAB „Šiaulių banko faktoringas“*, kat. 65.; 123.6.
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. birželio 16 d. nutartis 3K-3-720, c.b. *R. Viselgaitė v. Alytaus AVA*, kat. 19.3.; 25.3.; 117.
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. rugsėjo 29 d. nutartis 3K-3-849, c.b. *159aja v. S. Aliukaitė*, kat. 117.;126.; 87.2.;
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. gruodžio 15 d. nutartis 3K-3-843, c.b. *UAB „Kilminė“ v. AB „Vilniaus prekyba“*, kat. 80.; 117.
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. balandžio 21 d. nutartis 3K-3-249/2004, c.b. *P. Baltuška v. UAB „NORD/LB gyvybės draudimas“*, kat. 37.6.; 117.; 118.
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. birželio 27 d. nutartis 3K-3-355/2005, c.b. *L. Sosnovskaja v. A. Ducnovič*, kat. 123.2; 105; 21.4.1.4; 114.11.
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 23 d. nutartis 3K-3-117, c.b. *LAB Litimpeks bankas v. UAB „Gasis“*, kat. 121.20.; 123.9.

60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. gegužės 19 d. nutartis 3K-3-320, c.b. *P. Kairys v. antstoliai*, kat. 117; 120.
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. kovo 30 d. nutartis 3K-3-212, c.b. *R. Savickaitė v. 359oji gyvenamojo namo statybos bendrija*, kat. 123.8.

Santrauka

Žižytė R. Kasacijos leistinumų problemos: magistro baigiamasis darbas / mokslinis vadovas: Lekt. Ramūnas Kontrauskas; Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas; civilinio proceso katedra – Vilnius, 2005. – 56 psl.

Dažniausiai naudojamos sąvokos: kasacija, kasacijos pagrindai, kasacinis skundas, kasacijos ribojimai.

Darbo tyrimo tema – kasacijos leistinumas Lietuvoje.

Kasacijos institutas žinomas ir įgyvendinamas daugelyje Europos valstybių. Lietuvos Respublikoje šis institutas žinomas nuo tarpukario laikų, tačiau iki šių dienų kasacijos institutas patyrė daugybę reformų ir tobulinimų. Naujausia kasacinio proceso reforma buvo atlikta vos prieš kelis metus, o jos metu buvo įdiegta nemažai pokyčių. Vienas jų – kasacijos leistinumų sistema, kurios pagrindu atrenkamos bylos nagrinėtinos kasacine tvarka. Tai reiškia, kad ne visos bylos gali būti nagrinėjamos kasaciniame teisme – egzistuoja tam tikri ribojimai kasaciniam skundui paduoti. Būtent šių ribojimų įvedimas suformuluoja šio darbo hipotezę ir, pasitelkiant lyginamąjį, istorinį, dokumentų analizės, loginį, kritinį, lingvistinės sisteminės analizės metodus, analizuojant teismų praktiką, Lietuvos Respublikos ir tarptautinius teisės aktus, mokslinius darbus bei publikacijas, siekiama išsiaiškinti, ar šių ribojimų įvedimas nesiaurina asmenų teisės į jų pažeistų teisių ir interesų gynimą įstatymų numatytais teisinės gynimo priemonėmis. Šiame darbe taip pat išdėstomi visi reikalavimai ir sąlygos, keliamos kasaciniam skundui, kad jis būtų nagrinėjamas kasacine tvarka.

Summary

Žižytė R. Cassation Admissibility Problems: Master's Thesis / Accademic Supervisor – Lector Ramūnas Kontrauskas; Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Civil Procedure – Vilnius, 2005. – 56 p.

Frequently used terms: cassation, bases for cassation, cassation complaint, limits for cassation.

Research subject – cassation admissibility in Lithuania.

An institution of cassation has been known and implemented almost within all European countries. In the Republic of Lithuania the aforesaid institution has been known since the interwar period. However, it has experienced lots of reforms and constant developments until present days. The latest reform was carried out only several years ago, and during this reform rather big changes were introduced. The cassation admissibility system is considered to be one of the aforementioned changes. This system allows selecting the cases that should be tried following the cassation proceedings. Thus it implies that not every case could be analysed following the cassation procedure and that certain limits to cassation exist. Namely the adoption of these limits form the hypothesis of this work and under the means of comparative, historical, document analysis, logical, critical and linguistic-systemic analysis methods, while examining the judicial practice, the laws of the Republic of Lithuania, the international legal acts, publications and legal researches, this works aims at establishing whether the adoption of these limits does not limit the person's right to protect his/her violated right or interest by means of legal remedies determined by legal acts. Moreover, this work contains all the requirements and conditions set to the cassation appeal by the laws, so that it would be accepted for its investigation in the cassation court.